

LETO II.

ZVEZEK VII.

LJUBLJANSKI

Z V O N.

IZDAJATELJI:

J. KERSNIK, F. LEVEC, J. STRITAR, Dr. I. TAVČAR.

ODGOVORNI UREDNIK:

FR. LEVEC.

V LJUBLJANI.

TISKA „NARODNA TISKARNA“.

1882.

Vsebina 7. zvezka:

	Str.
1. Krilan: Zaljubljeno morje. Balada	385
2. S. Gregorčič: Pri jezu. Pesen	387
3. Dr. Fr. Detela: Malo življenje. Povest. (Dalje).	388
4. Dr. Fr. Kos: Slovenci za Karola Velikega	395
5. Simon Rutar: Slovenska Lenora ali mrtvi pride po svojo ljubico	402
6. Dr. Ivan Tavčar: Tiberius Pannonicus. I.	404
7. S. Gregorčič: Črni trn. Pesen	409
8. Gorázd: Bolnik. Pesen	409
9. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. (Dalje).	410
10. Janko Kersnik: Lutski ljudje. Povest. V.	413
11. J. Jesenko: Zemeljski potresi. XXVII.	418
12. S. Gregorčič: V obrambo. Pesen	420
13. E. Lah: Statistične črtice o kranjskem prebivalstvu 1881. leta. II.	424
14. L.: Specimina linguae palaeoslovenicae	429
15. I. Šubie: Knjige „Matice Slovenske“ za 1881. leto. II.	430
16. L.: „Archiv für slavische Philologie“	432
17. L.: „Vračara ili Baba Hrka“	435
18. Fr. Levec: Zlata knjiga. II.	436
19. — Slovenski glasnik	442

Prošnja.

Vse gg. naročnike, ki ponavljajo svojo naročnino, ali reklamujejo svoj list, nujno prosimo, da bi svojim naročilom vselej dostavljali tudi **število** svoje adrese.

Upravništvo.

Ljubljanski

ZVON

Leposloven in znanstven list.

Izdajatelji: Janko Kersnik, Fr. Levec, Jos. Stritar, dr. Ivan Tavčar.

Leto II.

V Ljubljani, 1. julija 1882.

Štev. 7.

Zaljubljeno morje.

Balada.

a mórje se vlégel je mrak temán,
Kipi in buči vsa vodéna raván,
Na morski obáli plašná in solznó
Stoji in ihtí dekletce mladó.

„Morjé, morjé, ti mogočno morjé,
Umíri razljučene svoje vodé,
Oh pusti, oh pusti ga sem na kráj,
Oh pusti, oh pusti ga k meni nazáj!“

A dívje se peni morjé in kipi,
Zamolplo dekletu na brégu buči:
„Oj moléi, oj moléi, otročja ti stvar —
Naj moj, naj moj bo mladi mornár!“

Jaz mnogo na dnú zakládov imám
Kar hočeš, jaz rádo za njega ti dám!“
In školjke lepé in svétle ko sneg
Iz péne pred déklico vrže na breg.

„Le hrani, le hrani ti školjke, morjé,
Čemu naj mi bodo te školjke svítlé —
Jaz njega, jaz njega le, mórje želim,
Oh pusti, oh pusti ga, da ga dobim!“

A dívje se péni morjé in kipi,
Zamolplo deklétu na brégu buči:
„Oj moléi, oj moléi, otročja ti stvar —
Naj moj, naj moj bo mladi mornár!“

Jaz mnogo na dnù zakladov imam,
 Kar hočeš, jaz rádo za njega ti dám.“
 In ribo čaróvnico, ribo zlató,
 Iz pene pred deklico vrže mladó.

„Imej le čaróvnico, mórje, imej,
 Hraní jo in čuvaj skopó še posléj —
 Mornarja, mornarja mi pústi na prod,
 Ki v srci ga nosim vselèj in povsod!“

A dívje se péni morjé in kipí,
 Zamolklo deklétu na brég bučí:
 „Oj molčí, oj molčí, otročja ti stvar —
 Naj moj, naj moj bo mladi mornár!“

Glej, kar jaz na dnù zakládov imam,
 Jaz vse, jaz vse za njega ti dám.“
 In kar le pokriva mu biserov vál,
 Vse vrže dekletu zdaj vrhu obál.

Kakó to blestí, kako to žarí,
 Ubogi mladenki pobíra oči . . .
 Omámil dekletec blesteči je čar —
 Oj mladi mornár, oj mladi mornár!

Pod brégom pa polje se mórje strastnó,
 In čáka željnó in čáka težkó . . .
 A dekle vzbudí iz omame se žé
 In pahne darí zapeljíve v morjé.

„Ne maram jaz tvojega, mórje, čarú,
 Naj dalje še skrit ti počiva na dnù —
 Jaz rajša ko vse to mornárja imam,
 Za nič ti ga, mórje, za nič ga ne dám!“

In mórje kipí, kipí in ječí,
 Z usmíljenjem strast se v morji borí —
 „Oj dobro morjé, oj mogočno morjé,
 Oh pusti, oh pusti ga sém na srcé!“

Na sredi morjá, glej, vzdiguje se val,
 Na valu pa ziblje čolníček se mal.
 Čez morje priplúje val s čolnom na kraj,
 Prinese dekletu ljubljénca nazaj.

Krilan.

Pri jezu.

Kakó hrumiš in šumiš, oj jéz,
Kakó valóvje drví se ti čez!

Ta vóda srdíta

Vsa v kaplje in pene in prah je razbita;
In solnca nebéškega svít
Po prahu, po penah, po kapljah razlít
Na tisoče solnčnih se praškov drobí,
Iz njih tisočérno iskri!

Oj živo žari;

A solnca podobe prvótne,
Čaróbné njegove lepote celótne
Na jézu razpénjenem ní!
Le šumi in hrumi, mogóčni jez,
Le vzpenjaj valovje bobneč se čez!
Naj le tu valovi razbijajo se,
Pod jezom bo konec nemira:
Tam doli razpršena voda se zbira,
Razdróbljeni žarki spet zlijajo se.
Kakó iz valóv tam smehljá se nebó,
In solnce žaréče
In drevje temnózeleneče
In cvetje zlató —
Kakó je tam doli vse mehκό,

Kakó mirnó!

Ko v te se ozíram, se zdi mi, oj reka,
Da gledam življenje, usódo človeka,

Človeško srcé,

Njegovo slast in strast in gorpé!
Kot vóda na jézu kipí nam kri,
Takó nam srcá valovje hrumí,
Ko tisoč sovražnih ovír
Zastavlja življenja težavni nam tír,
Ko divja nam strast
Srcá občútke dóbi v oblast
Ter vreči nas hoče v brezdanjo propast.

Oh, strè se tedàj

Nam solnce bliščeče
Pokoja in sreče,
Bog vé, če se žarki zberó še kedaj,
Če vmiri srcá se valovje kipéče?

Bog daj, Bog daj!

Le v jasnem valovji pokojnega srca
 Prekrasno nebó veseljno se zrea,
 In zrea se v njem nešteti cvet,
 Ki ž njim življenja breg je odet.
 O, blažen, ki dajo mu dobra nebesa,
 Da mirno mu teče valovje srečá,
 Da prsij vihár mu sovražni ne stresa,
 On ljubljence pač je nebá.
 A komur ta sreča ni dana od zgóri,
 On trpi možáto, junaško se bori!

S. Gregorčič.

Malo življenje.

Povest.

Spisal dr. Fr. Detela.

XVI.

Blizala se je Velika noč, in mnogo mnogo dela so dobile ženske po kuhinjah, kajti prazniki se morajo spodobno praznovati. Jurij je povijal butaro za cvetno nedeljo. Dve je bil naredil: jedno zase in jedno za Štefana; z brinjem in bršljanom je olepšal vršičke leskove, deklici pa sta ji prepletli s pisanimi trakovi. Ponosno sta ji nesla k sv. Andreju, kjer ni imel noben fant tako lepe; nazaj gredé pa je nabral Jurij gobe po drevji in jo potem posušil, in veliko soboto so poslali Štefana po blagoslovljenega ognja. Ko je prinesel nazaj tlečo gobo, zanetili so z njo nov ogenj, ko je bil stari popolnoma pogašen, in zakurili so pod velikim kotlom za veliko nedeljo. Popoldne je že na pol praznik. V izbi se je polnil jerbas, katerega je bil Jurij spletel, s piruhi in vsakovrstnim pecivom, kajti jutri ga ponese Lenčika blagoslovit. Jurij pa se je bil izgubil v gozd in dolgo ga ni bilo nazaj. Ko se je pa večer storil, prinese dva velika šopka dišečih cvetic materi in Lenčiki za pirube.

„Meni pa nič?“ vprašala je Anica, ki je bila prišla v vas, kakor zadnje dni večkrat.

„Ti vender vse iztakneš!“ dejal je Štefan. „Kje si le vijolic dobil! Jaz jih toliko časa že iščem — ravno, Lenčika, tebi sem jih hotel prinesiti — pa ni jih bilo še dobiti nikjer. Ves sem se bil opraskal, ko sem lezel za njimi. Jurij, ti imaš nasejane.“

„Kako to vender lepo diši!“ dejala je mati. „Vijolica je pa res preljuba cvetica. Tako ponižne barve je in tako daleč gre njen duh. — Le počakaj, Jurij, jutri ti vrnem piruhe, ker si se me spomnil,“ in ni se mogla naduhati krasnega šopka.

Anica pa je bila žalostna, da ona sama ne dobi nič. „Oh, Jurij,“ dejala je, „tako lepih piruhov sem ti bila pripravila, zdaj pa ne vem, če bi ti jih dala.“

Jurij se je izgovarjal, da ni vedel, da pride gori, a to je ni potolažilo.

„Povej, kje si jih dobil!“ rekla je; „sama si jih grem trgat.“

„Nič se ne méni, Anica!“ pravi mati Pečarjeva. „Medve bodeva delili; šopek je tako velik, da ga bo obema dosti. Juriju ne smeš zameriti, da je bil malo pozabljiv. Če mu boš pa piruhov dala, pa ne bo nikoli več. Kaj ne, Jurij?“

„I, kako pa!“ pritrди on, in mir je bil sklenen.

Veliko nedeljo pa sta nesli obe deklici vsaka svoj jerbas z lepim prtom pogrnjen v cerkev k blagoslovu. Koder so družčino ljudje srečevali, vse si je voščilo vesele praznike, in radost jim je sijala povsod nasproti.

„Anica!“ prične Lenčika, ko se vračajo, „če bi bili medve skupaj doma, skusili bi se, katera bo najprej prinesla blagoslova domov. Saj veš, kaj to pomeni?“

„Katera pride prva domov, omoži se tisto leto; ali ne?“

„Da, omoži. In ti veš, da sem jaz urnih nog; nemara bi te prekosila.“

„Oh, jaz bi se še skušala ne,“ pravi Anica.

„Ho, ho,“ smeje se ona, „to le tako praviš. Potlej bi pa letela kakor lastovka. Dobro, da se ni treba pehati.“

„Medve bodeva pač obe prvi domov prišli.“

„Pa res,“ pobere besedo Šimon. „Morda se omožita res obe še pred zimo. No, presneta reč, zakaj pa ne? Ali bi bilo to tako čudno? Kaj, Matija?“

„Naj bode, kakor je božja volja,“ pravi ta.

„Veš kaj? Nič čudnega bi to ne bilo. To ti jaz povem, Matija. Poglej ja no, kaka fanta sta! Kakor dve smreki. Dekleti pa tudi čvrsti! Poln jerbas ti nese pet ur daleč, če je treba.“

Štefan se je vzpel po konci pri teh besedah in pogledal okrog sebe, če ga Lenčika vidi. Anica pa je zarudela in obrnila se proč; mislila je, da se Jurij po njej ozira; a ta je malo razumel vse govorjenje in mirno korakal zraven Štefana.

Najmenj po vseči so bile te besede Lenčiki. „Oh, oča!“ odvrne naglo, „meni se še ne mudi tako hudo in Anici menda še tudi ne. Kaj ne, Anica?“ In Lenčika se ozre nanjo. „Oh, oh,“ vzklikne, „kako si pa rudeča! Ti, ti!“

„Ker mi je vroče,“ odgovori ona, a na jedenkrat je izpregledala Lenčika in razumela popolnoma pomen Šimonovih besed. Za Jurijem gleda Anica, tako si je dejala in nejevolja jo je obšla. Dasiravno prav za prav Jurija ni imela rada in je občevala z njim prijazno kakor z vsakim drugim, nevoščljiva je bila vendar Anici in čutila je ali vsaj mislila čutiti, da ima Jurija tudi rada. Čudno je časi srce človeško: spoznanje in zavest, da druge kaj zanima, da se drugi potegujejo za to, kar je nam le malo v čisljih, razneti tudi hladni čuti; in za kar se prej nismo dosti menili, to cenimo zdaj visoko, zato ker je drugim všeč.

„Meni pa ni nič vroče,“ odgovori ponosno Lenčika, in to je bil konec govorjenja. Molče je stopala družba proti domu, in vsak je imel svoje misli. Deklicama se je stemnilo obličje in spoznali sta, da jima gre nekaj navskriž. Anica je pač dobro vedela, da njen brat nima posebne cene pri Lenčiki, a dasi je Štefanu to tudi časi povedala, verjel jej ni nikdar. Fantu ni hotelo v glavo, kako bi ga dekletu, za katerim bi on pogledal, ne maralo. Sam sin, mislil si je, dom gotov in tak fant! Zdaj vem, dejala je Anica sama pri sebi, zakaj ga ne mara in zakaj sta si z Jurijem taka prijatelja. Meni ni prinesel nič šopka! Prav nesrečna je bila Anica. Kako vesela je bila pred malo dnevi, ko so njeni starši v misel vzeli, da, kadar Štefan Lenčiko vzame, bodo tudi njo omožili, in da bi jim bil Jurij za zeta jako po godu. Oh, njej bi bil tudi! Toda zdaj pa on že na drugo misli. Nemara se je pa le ona vanj zagledala, tolažila se je Anica, in Jurij se nič ne meni zanjo. Saj mi je že povedal, da je rad v moji družbi in da rad z mano govori; Pečarjevim mora se ve da bolj streči. Tako se je skušala pomiriti.

Lenčiko so pa tudi navdajale neprijetne misli. Anica dobi Jurija, tako si je dejala, jaz naj bi bila pa s tem pustim človekom zadovoljna, s tem Štefanom! Aha, zato hodi Anica zdaj tolikrat k nam, da se z njim pomenkuje. Glejte, glejte, ne izbira slabo. Toda Jurij je pa zanjo vender predober. In nekako zaničljivo je premerila z očmi šibko postavbo Aničino; to pa je zdaj dobro vedela, da Štefana nima nič, prav nič rada.

Jurij se je pa čudil, zakaj je zgovornima deklicama beseda tako hitro zastala, a ker samemu ni bilo toliko do govorjenja, molčal je tudi on. Tako ošaben ni bil misliti, da je on uzrok te zamere. Ker ga je oboja družina rada imela, skušal je vedno vsem ustrezati, a da bi se za katero deklic posebno brigal, zdelo se mu je brezumno. Saj je vedel, da je le za nekaj časa varen, da bo le tako dolgo živel v miru, dokler ga ljudje ne spoznajo in ne zapode. Kacemu dekletu pa buditi prazno upanje, videlo se mu je tem pregrešneje, ker je bil njiju staršem hvale dolžan. Tako ni bilo pravega veselja na ta najlepši praznik, skoro nikdo pa ni vedel pravega uzroka. Štefana je to se ve da malo motilo. Če prej ne, pa pozneje; saj fantovanje je tudi lepo, mislil si je in piruhe je pobiral in žvižgal in vriskal, da je bil ves hripav. —

„Lenčika, imaš kaj piruhov?“ nagovori Jurij deklico, ko sta bila sama pred hišo.

„Saj ti jih bo Anica dala,“ odgovori mu ta kratko. Jurij je postal in jo gledal.

„Ti si huda name,“ pravi. „Zakaj pa?“

„Nič huda.“

„Zakaj mi torej ne daš piruhov?“

„Saj ne maraš za moje, ko imaš drugih dosti,“ odgovori Lenčika, steče v sobo in prinese jabelk in pomoranč.

„Pa ne smeš biti huda, Lenčika,“ pravi Jurij. „Ali sem ti kaj hudega storil?“

„Kaj mi boš storil!“ odgovori ona in se obrne in odide. Skoro vse popoldne pa jo je bolela glava.

„Prehladila se je,“ rekla je mati in jej hladila vroče čelo.

„No, Jurij, ali si že pobral piruhe?“ vprašal je Matija Jurija.

„Lenčika mi jih je že dala.“

„Kaj pa Anica?“ pristavi mati. „Ta ti jih je tudi obljubila.“

„Nisem bil nič doli.“

„Kak fant pa si ti,“ ošteva ga Matija, „da se za nič ne meniš! O to je bilo časih drugače! Po dve uri daleč smo hodili in po noči in potolčeni smo prišli domov. O, kje so tisti časi!“

„Tisti nerodni!“ pokara mati. „Ali je kaj neumnejšega, kakor tako po noči laziti okrog!“

„No, le tiho bodi, Neža, saj take sile ni bilo!“ pravi zopet gospodar. „Ampak Jurij se premalo briga za to pa za to. Veš, Jurij, Anica ni slabo deklet in poštenih staršev hči. Če utegneš, pojdiva malo doli pogledat. Jaz moram tudi iti jedenkrat v vas.“

„Medve bodeva pa sami; kaj ne?“ oglasi se Lenčika, katero so bile poslednje besede posebno ujezile.

„O le počakajta! Ne bo dolgo, bode pa Štefan tu!“

„Zmeraj ta Štefan!“ godrnja Lenčika, a kmalu se začuje glasno žvižganje, naznanjujoče prihod vsakdanjega obiskovalca.

Jurij pa je šel z Matijem doli k Šimonovim in mej potom je govoril gospodar o tem in onem in kako misli Šimon Anico na dom omožiti in da ima Jurij lepo priliko priženiti se, če se malo potruži; dobro hišo bi dobil in pošteno, pridno ženo; samo Štefan se mora prej kam spraviti. „Na Lenčiko misli fant; pa ni nič kaj zdrav. Bojim se, da ga bo jedenkrat zvalo. Jetika rada pobira mlade ljudi. Počakajmo še malo!“

Tako sta prišla k Šimonovim, veselo vzprejeta od vse družine.

„Ali si vender prišel po piruhe?“ rekla je Anica Juriju in tako zvesto ga je pogledala, da mu je seglo do srca. „Vem, da ti je Lenčika lepših dala; pa vzemi, kar imam!“

In podarila mu je svilen robec za okolo vratu, da on še nikdar ni videl tako lepega. Branil se je nekoliko časa, da je to preveč, da je predrago zanj, a moral je vzeti in tako prijetno sta se pogovarjala, da mu je bilo, kakor bi sanjal.

Za mizo je sedel Pečar med Šimonom in njegovo ženo in imeli so važen pogovor o poljedelstvu in ovčarstvu, o gospodarstvu in svojih otrocih, in pomenkovali so se tudi, kedaj bi se napravila ženitev, kajti to je bilo dognano, da Štefan vzame Lenčiko.

„Stara sta že dosti,“ dejal je Šimon, „ali ne res? Pametna tudi; kaj? Matija, čas je za naju, da počijeva in mlajšim rokam izročiva delo.“

„Dobra sta oba in pridna,“ pritrjevala je mati. „Nič hudega ne bode starim, Matija, boš videl!“

„Ali je pa fant zdrav?“ vpraša Matija. „Tako bled se mi vidi. Jaz se bojim, da ne bi kake jetike dobil.“

„Oh, Štefan pa jetika!“ vzklikne mati. „Le nikar se ne boj. Jaz poznam svojega otroka: od nekdanj je bil že bolj medel, pa zaradi tega ni slaboten. Trden fant je. Prav rudečih ljudi se prej prime bolezen kakor pa bledih. Tega se ni treba bati.“

„No, Bog nam daj zdravje vsem vkup!“ pravi Matija, „pa srečo našim otrokom!“

„Tako je prav govoreno!“ potrdi Šimonovka. „Zakaj pa se trudimo po svetu, če ne za svoje otroke? Štefan pa Lenčika se pa vendar tako lepo podajeta vkup, kakor bi bila ustvarjena drug za drugega. Fant jo ima vendar tako rad, kakor ne vem kaj!“

„No, in ona njega tudi,“ meni Šimon.

„Ne vem prav, kako dekle misli,“ pravi Pečar.

„Ha, ha, ti je ne poznaš; jaz pa vem, kako je,“ smeje se mati Šimonovka. „Le vprašaj jo na kratko, pa boš zvedel.“

Tako se je govorilo pri mizi, Anica pa je vodila Jurija okrog hiše in po vrtu in mu razkazovala to in ono. „Oh, pri vas je se ve da lepše,“ dejala je. „Lepši je kraj in boljša zemlja; pa tudi tukaj nismo v puščavi. Iz vrta gledajo skale, pa drevje vendar lepo raste in nam da dosti sadja in po leti prijetno senco. Naš studenec je boljši, ker nima tako mehke vode, kakor vaš. Burje ne uživamo toliko na tem kraju kakor gori in okrog hiše ni tistih nevarnih pečin. Zjutraj imamo malo megle, pa se hitro razkadi in po zimi nas hudega mraza varuje. Če je polje s kamenjem posuto in se teže obdeluje, leži pa bliže hiše. Kak lep gozd imamo, to si tudi že videl. In kako prijetna bo lopa, kadar se zaraste! Potlej jo moraš priti pogledat; in Lenčika tudi. Kako, da je ni nič doli danes?“

„Glava jo nekoliko boli,“ pove Jurij.

„Revica! Moram pa jaz obiskati jo!“ Hitro je čas minil Juriju in naprej in naprej bi bil še poslušal Anico, da ga ni poklical Matija, ki se je bil poslovil.

„Lenčiko glava boli,“ dejala je Anica; „jaz grem z vama, da jo malo pozdravim!“

„O saj ni nič sile,“ brani Matija. „Zdaj je že gotovo dobro.“

„Anica, kar pojdi!“ pravi mati in vsi trije se napotijo.

Doma pa je bila Lenčika jako slabe volje; na nobeno vprašanje ni dajala rada odgovora, in ubogi Štefan je bil ob ves pogum. Otožno

jo je gledal; kar je rekel, nič jej ni bilo prav. Ko pa je prišla Anica, začela jo je še le prav glava boleti. Vsako govorjenje jej je težko delo in tako hudo si je želela miru, da sta Anica in Štefan kmalu odrinila. Žalostna je bila Anica videti, kako malo je ustregla prijateljici s svojim obiskanjem in tolažila se je s tem, da bode jutri pa drugače. A bilo je ravno tako in več dni zaporedoma držala se je rudečelična Lenčika tako černo in kisló, kakor gorenjsko grozdje. Z Jurijem ni govorila nič in z drugimi tudi ne dosti.

„Sam Bog ve, kaj je deklini!“ dejala je mati.

„Nič jej ni,“ rekel je oča. „S Štefanom sta se nemara sprla kakor vsak teden dvakrat in zdaj kuha jezo.“

Juriju je bilo pa vse to velika sitnost. Vedno so mu šle po glavi Matijeve besede o Šimonovih namerah in marsikaj mu je bilo zdaj očito, česar pred ni zapazil. Da ga Anica rada vidi, to je ugajalo njegovemu samoljubju in dobro mu je dela zavest, da vender jedno srce tudi zanj bije. Potem se je spomnil Lenčike in njenega čudnega vedenja. Da za Štefana ne mara mnogo, ni mu bila skrivnost, a zdaj se mu je dozdevalo, da ona tudi nanj misli. In kaj bode iz vsega tega? Kaj hoče storiti? Na ženitev misliti je norost. Ali naj bi šel proč? Toda kam? V tuje kraje, da ne bi videl več domačih hribov niti zelene doline? Ne, tega ne! Da tu gori ostane, to se mu je zdelo namenjeno, toda ženitev iz glave! Da bi imel Anico ali Lenčiko posebno rad, tega si ni mogel reči. Obe sta mu bili jednako ljubi in s katero je ravno govoril, ta se mu je zdela lepša. Kako lahko mu je pustiti vse pri miru in živeti v prejšnji jasni brezskrbnosti! Toda zakaj ne bi on užival sreče, vsaj dokler je pripuščeno? In potlej naj pride, kar hoče! A deklico bi tudi zakopal v svojo nesrečo. Ne, to se ne sme zgoditi! In Jurij je sklenil z deklicama kar najmenj občevati in nikdar nobene besede ne izpregovoriti, ki bi se dala napak umeti.

Z lehkim srcem je opravljal Jurij zopet svoje vsakdanje delo, v hišo je zahajal redkeje in na samem ni govoril ne z Lenčiko ne z Anico.

„Moder fant, moder mož,“ dejala sta moža.

„Skoro premoder,“ menila je Šimonovka in tudi deklicama se je tako zdelo.

Lenčiko je nejevolja zopet minila in bila je zopet prejšnja vesela deklica, a tako samosvestno ni več govorila z Jurijem, boječa je bila

v njegovi družbi in besed jej je zmanjkovalo. Jurij pa, ki je gledal zdaj vse z drugačnimi očmi, zapazil je kmalu, kako si mu prizadeva postreči, bodi si, da se mu je res hotela priljubiti ali pa se je njemu tako zdelo. Neobčutljiv se ve da Jurij tudi ni bil in da je Lenčika zala, to si je moral obstati.

„Kako dekle!“ dejal je časi. „Dolinske naj se kar skrijejo pred njo.“ In večkrat je njegovo počasno premišljevanje sklenila beseda: „Škoda!“

Anice že cel teden videl ni in kaj bi mislil nanjo, ko je vse zastonj. Spomnil se je je zopet, ko si je zavezal okolo vratu svileno ruto, njeno darilo.

„Glej ga Jurija!“ ogovori ga na jedenkrat Lenčika, „kje si pa kupil to gizdavo ruto? Saj ne greš nikamor.“

„To sem kar tako dobil,“ odgovarja Jurij.

„Kje pa?“ izprašuje Lenčika in njena radovednost raste. „Jaz ne dobim takó nobene reči.“

„Za piruhe se vse dobi, Lenčika.“

„Ah, tako! Torej Anica ti jo je dala, Anica,“ pravi dekle in se obrne in odide. Dolgo je Jurij ni videl; ko jo zopet sreča, zdelo se mu je, da ima objokane oči. In tako milo se mu je storilo, da bi se kar zjokal in stekel za njo in jej povedal, kdo je, kakšen človek, kako malo vreden, da le količkaj misli nanj. A bal se je nasledkov take izpovedi. Morebiti bi ga dali takoj proč, če bi zvedeli, da ga iščejo žandarji; in skušal se je tudi preveriti, da se pa nemara moti, kar se se tiče Lenčike.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenci za Karola Velikega.

Spisal dr. Fr. Kos.

Mnogo zanimljivostij podaje nam domača historija starejših in novejših časov, a gotovo najinteresantnejša zdi se mi brez dvoma zgodovina devetega stoletja. Radi se oziramo na te čase nazaj in v duhu si predstavljamo podobe onih mož, ki so takrat delovali slovenstvu in slovanstvu v prid. Komu ni znano ime posavskega Ljudovita, ki je branil z orožjem v desnici svoj dom zoper

mnogobrojne sovražnike; komu ne imeni slovanskih blagovestnikov, svetega Cirila in Metoda, ki sta se trudila z besedo in peresom za dušno blagost slovanskih narodov? Odveč ne bo, če se tudi mi ozremo v one starodavne čase in se seznanimo vsaj z nekaterimi osobami, ki so takrat delovale med Slovenci. Moj namen je, podati tukaj čita-jočim Slovencem kos domače zgodovine za Karola Velikega, ki je vladal od l. 768—814. Vender predno začnjam pripovedovati, hočem nekaj malega izpregovoriti o slovenski zemlji, njeni razširjenosti in njenih posameznih delih pred tisoč leti.

1. Zemljepisni pregled slovenske zemlje.

Zemlja, v kateri so živeli Slovenci pred tisoč leti, zvala se je Slovenija ali Slavinja in zadnje zaznamenovanje nahaja se po gostem pri pisateljih in v listinah one dobe, navadno nekoliko izkazano v besedo „Sclavinia“. Dobivajo se pa v starih spisih tudi drugi izrazi, s katerimi so se zaznamenovale slovenske dežele, kakor „partes Sclavorum, provincia Sclavorum“ itd. (Gl. spis Conv. Bag. et Carant. v Monum. Germ. Scrip. XI., pag. 9, 10; Paul. Diacon. de gest. Langob. IV., c. 7. Listina od 9. sept. 878 in od 21. jul. l. 891 v Archivu für Kärnten, 1. Jahrg. str. 68 in 69.).

Slovenska zemlja je bila razdeljena v več posameznih dežel, izmed katerih moramo najprej omeniti Koroško in Panonijo. Tudi neznani pisatelj za slovensko zgodovino jako važnega spisa „De conversione Bagoariorum et Corantanorum“ (M. G. S. XI., p. 9.) od leta 871. loči Slovenijo v Koroško in Panonijo s temi besedami: . . . in Sclaviniam, in partes videlicet Quarantanas atque inferioris Pannoniae. Iz teh besed je tudi razvidno, da je bila Karantanija le del Slovenskega, drugi del pa spodnja Panonija. Nekaj jednacega beremo v istem spisu na drugem mestu (l. c. p. 10), kjer nam neznani pisatelj nekoliko menj določno pripoveduje, da je Slovenija obsezala Koroško in pa pokrajine na severnem bregu Drave do njenega izliva v Dunav.

Izmed vseh slovenskih dežel devetega stoletja zasluži gotovo Koroško ali Gorotan, da o njem izpregovorimo najprej nekoliko besed. Koroška dežela je bila največja slovenska pokrajina tistega časa in mnogo obširnejša kot danes. Bila je starim pisateljem jako znana, kar nam spričujejo pogostoma navedena imena dežele in njenih prebivalcev pri različnih pisateljih od Pavla Dijakona (de gest. Lang. V. c. 22)

v 8. stoletji, pri katerem se nahaja najprej beseda „Carantanum“, pa do ruskega Nestorja v 11. stoletji, ki imenuje Slovence „Horutane“ in tudi pri zgodovinarjih poznejšega časa. Kakor ruski Nestor, storili so dostikrat pisatelji že pred njim in zaznamenovali z besedami „Quarantani, Carantani, Carinthii“ itd. ne samo Korošce, temveč sploh Slovence. Imeni Slovenec in Karantanec sta bili večkrat pri njih identični. Sem ter tja so se stari zgodovinoписci, ako so imeli v mislih slovensko zemljo ali pa slovenski narod, izraževali tako, da so najprej imenovali največjo deželo nekdanjih Slovencev, namreč Koroško, ali pa njene prebivalce in pristavljali zraven še besedo „confines“, ki je pomenjala Koroščem sosedne Slovence ali pa koroški deželi sosedne slovenske pokrajine (Primerjaj „Conv. Bag. et Carant. M. G. S. XI., p. 6, 10.).

Imena, katera se nahajajo pri starih pisateljih za koroško deželo, kakor „Carantanum, Carentanum, Carantania, Karantana, Quarantana, Korutane“ itd. izpeljujejo se od slovenske besede „gora“ in pomenjajo tó, kar slovenski izraz „Gorotan“, t. j. gorata dežela (Ankershofen v Archivu für Kärnten, 1. Jahrg. str. 129—136).

Koroška dežela je bila pred tisoč leti večja, kot danes, ker je obsezala skoro vse Štajarsko, del Kranjskega, Tirolskega in Spodnjeavstrijskega. Meje so bile naslednje: Od Predela pa do tirolske meje ločile so Koroško in Furlanijo Karnske alpe, kakor še dandanes. Bistriška dolina na Tirolskem spadala je takrat pod Koroško, ki je sezalo na zapadu do izvira Drave, do Innichena. Listina od 5. febr. l. 816 pravi, da Innichen leži na meji liburnske ali tiburske pokrajine, ki je bila na zapadnem Koroškem (Archiv für Kärnten, 1. Jahrg. str. 67). Od Innichena je šla meja proti severu, potem pa proti vzhodu do Gr. Glocknerja tako, da je bila Slovenska Matreja (Windisch Matrei) in njena okolica še na Koroškem. Na severu ločile so Koroško in Solnograško Visoke Ture, kakor še sedaj. Sveti Rupert moral je prekoračiti Ture, ko je prišel Slovincem oznanovat sveto vero. Kar se tiče sedanjega Lungaua ob gornji Muri na Solnograškem, ne vé se natanko, spadal je li h koroški ali bavarski deželi; Felicetti (Beiträge zur Kunde steierm. Gesch. 9. Jahrg. str. 52) misli, da je prvo verjetneje. Od Lungaua dalje imel je stari Goratan tiste meje, ki delé še denašnji dan Štajarsko od Solnograškega in Gornjega Avstrijskega; samo tega ne vemo, spadal je li Aussee s svojo okolico pod nekdanje Koroško ali ne. Tudi med Spodnjim Avstrijskim in Šta-

gerskim ločila je denašnja meja nekdanji Gorotan od Avarije ali oberske dežele noter do Göllerberga na iztočni strani znane božje poti „Maria Zell“. Od Göllerberga dalje šla je meja do izvirov Piestinga blizu Guttensteina na Spodnjem Avstrijskem, dalje ob Piestingu do Wöllersdorfa blizu Dunajskega Novega Mesta in potem od Piestinga do Litave nekoliko severno od Dunajskega Novega Mesta. Vzhodnja meja koroške dežele šla je od Dunajskega Novega Mesta proti jugu prej ko ne po sedanji med Spodnjim Avstrijskim in Ogerskim do štajarske meje blizu Friedberga, dalje k Fischbaherskim planinam blizu Murice (Mürz) in potem menda po gorovji med Muro in Rabo do Cmureka na Muri. Odtod se je vlekla meja prej ko ne čez Slovenske gorice do Drave med Mariborom in Ptujem in od tukaj k Sotli in Savi. Ptuj s svojo okolico je bil takrat še v Panoniji (Felicetti, Steiermark im Zeitraume vom 8. bis 12. Jahrhundert. Beiträge zur Kunde steierm. Gesch. 9. Jahrg.).

Da se je raztegovala meja med Panonijo in Gorotanom od Cmureka pa do Sotle, spričuje različnost slovenskih narečij v onih krajih. Še dandanes se pozna med panonskim in karantanskim narečjem meja, katera seza od Cmureka preko Slovenskih goric do sv. Martina na Dravi in odtod čez Ptujsko polje do Donaške gore in potem do Sotle (Rutar, v „Ljublj. Zvonu“, II, 95.).

V devetem stoletji bil je s Koroškim zvezan velik del sedanjega Kranjskega (Dümmeler v Archivu für Kunde östrr. Gesch. X. Bd. str. 15.), kar nahajamo tudi v naslednjem stoletji (Pr. listino od 30. junija 974 in od 1. oktobra 989, obe v Mittheilungen d. hist. Ver. f. Krain, 1847, str. 22.).

Kar se Kranjske dežele tiče, bila je pred tisoč leti veliko manjša, kot sedaj, ker nekdanja „Carniola“, katero ime se nahaja že pri Pavlu Dijakonu v 8. stoletji (De gestis Langob. V., c. 52), obsežala je le deželico ob Savi med Karavankami in Julskimi planinami (Ann. Einhardi, a. 820, M. G. S. I.). Carniola ali, kakor se je zvala v desetem stoletju in tudi pozneje, Kranjska marka, Kranjska meja, „Chrainmarcha“, takrat ni bila dosti večja, kot denašnje Gorenjsko. Listine iz te dobe nam imenujejo nekoliko na Kranjskem ležečih krajev, vendar še premalo, da bi se dale meje določiti na vse strani. Iz listin vemo, da so bili v Kranjski marki kraji: Loka, Žabnica, Selca, Poljanska dolina do Hotavelj, kraj med Soro in Savo, Stražišče pri Kranji, Bled itd. (Gl. listine od 30. jun. 974, od 1. okt. 989, od 24. nov.

1002, od 10. apr. 1004, tiskane v Mitth. d. hist. Vereins f. Krain, 1847, str. 22, 23.) Mogoče je, da je južna meja Kranjske marke šla od dolenske Save pa do Cirknice na Notranjskem po gorah, ki leže na južni strani Ljubljane (Hitzinger v Mitth. d. hist. Vereins f. Krain, 1856, str. 33), potem pa proti severu k današnji meji med Gorenjskim in Goriškim, in tedaj bi obsezala nekdanja Koroška, kamor je spadalo Kranjsko, vso gorenjsko stran in nekoliko krajev na Dolenjskem in Notranjskem.

Druga dežela, v kateri so prebivali pred tisoč leti Slovenci, zvala se je Panonija, ki je imela za mejo na jugu Savo, na iztočni in severni strani Dunav, na zapadu pa je sezala do Dunajskega Lesa in do meje gorotanske (Dümmler, Südöstl. Marken, Archiv f. Kunde österr. Gesch. X., str. 11.). Delila se je v dva dela, katera sta ločili reki Repcze in Raba na južni strani Nežiderskega jezera; severni del imenoval se je zgornja Panonija (Pannonia superior), južni pa spodnja (Pannonia inferior) (Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsqu. 9. Jahrg. str. 11 in d.).

Dežela med Anizo in Rabo, tedaj tudi vsa zgornja Panonija, bila je v začetku devetega stoletja znana pod imenom „Avaria“ ali „Hunnia“, kamor je Karol Veliki naselil l. 805. nekaj ostankov nekdanj tako mogočnih Obrov, da bi jih varoval pred slovanskimi napadi (Ann. Einh. a. 805, M. G. S. I.).

V Panoniji živeli so Slovenci pod oblastjo Obrov, dokler jih ni osvobodil Karol Veliki; a tudi po bojih z Obri ostalo je še mnogo med Slovenci namešanih oberskih rodovin, ki so se sčasoma poizgubile in poslovenile (Conv. Bag. et Carant. M. G. S. XI, p. 9; p. 11.). Prebivalo je pa v Panoniji sploh le malo ljudi, ker mnogi kraji izgubili so po večletnih bojih svoje prebivalce in postali puščava. (Einh. Vita Karoli M. c. 13, M. G. S. II, p. 449.).

Jeden del slovenske zemlje spadal je pod Furlanijo, namreč vsa goriška stran in nekoliko Notranjskega. Istra je bila za Karola Velikega obširnejša, kot danes, ker obsezala je tudi južni del Kranjskega (Hicinger v Novicah 1861, str. 68).

Nekaj Slovencev prebivalo je tudi zunaj omenjenih mej, kakor na Gornjem Avstrijskem blizu Kremsmünstra, kajti bere se, da je bavarski vojvoda Tasilo daroval leta 777. samostanu v Kremsmünstru več slovenskih krajev in družin (Schumi, Archiv f. Heimatkunde, I. Bd. str. 2 i. d.), potem na Spodnjem Avstrijskem ob Orlavi (Erlaf),

katere je kralj Ludvik dal v dar rezenski cerkvi (Verhovec, Germanstvo in njega vpliv na' Slovanstvo, str. 22.), ob Dunavu (Dümmle Südöstl. Mark. I. c. p. 19.) in drugod (Gl. Rutar, „Ljublj. Zvon“ II, str. 29, 30).

Pred tisoč leti stanovali so Slovenci po vsem nekdanjem Gorotanu, na mnogih krajih spodnje Panonije, v severni Istri in vzhodni Furlaniji. Da so bili Slovenci razširjeni po vsej dravski dolini do Iunichena, po murski dolini do Lungaua, ob Murici in Rabi in na mnogih krajih Gornje in Spodnje Avstrije, da se lahko dokazati iz spisov starih zgodovinarjev; še bolj pa nam spričujejo nekdanjo razširjenost Slovencev imena mest in vasij, dolin in gora, rek in potokov v vseh teh krajih.

Kako so se selili Slovenci, prišedši v svojo sedanjo domovino, mislimo si lahko. Stanovali so poprej vedno le v ravnini in po nizkih brdih. Takega zemljišča so bili navajeni in zato so tudi v novi domovini poiskali takih krajev. Gorovitih predelov so se ogibali, dokler je bilo mogoče. Le kjer so se doline tako polagoma vzdigale, kakor n. pr. ob Savi, Dravi in Muri, prodrli so daleč v nje in tako jih nahajamo že l. 592. na toplaskem polji v Tirolski (Rutar v „Ljublj. Zvonu,“ II, str. 29).

Kljubu tej raširjenosti bilo je število Slovencev vendar le malo, kajti marsikatera pokrajina, pokrita danes z rodovitnim poljem, bila je takrat neobdelana in napolnjena s širokimi gozdi. A ravno ta okolščina bila je prvi in največji uzrok, da so Slovenci izgubili toliko zemlje v prid germanstvu. Po frankovskih nazorih pripadlo je kralju, kar je bilo zemlje neobdelane in brez gospodarja. Kar danes i: enujemo državno imetje, bilo je takrat kraljeva lastnina; tedaj t. li vsa neobdelana zemlja, katero je lahko dal kralj, komur je hot l (Verhovec, Germanstvo in njega vpliv na Slov. str. 20.). Večji del jo je daroval svojim zvestim služabnikom in jih na ta način odškodoval za zasluge, ki so si jih bili pridobili. Ti so šli potem na svoja podeljena posestva, vzeli s seboj celo krdelo vsakovrstnih delavcev in rokodelcev in začeli obdelovati pusto zemljo.

Lahko se reče, da takrat, ko so prišli Slovenci pod oblast Frankov, bilo je gotovo veliko več kot polovica njih zemlje puste in pokrite s šumami. Treba nam je samo pomisliti, koliko dolgotrajnih bojov od rimljanskih časov pa do Karola Velikega morale so prebiti dežele ob Savi, Dravi in Muri, koliko so trpele slovenske

pokrajine med ljudskim preseljevanjem. Lahko bi se navedlo še več družih dokazov, ki spričujejo slabo obljudenost slovenskih dežel za Karola Velikega, vendar ne kaže, da bi jih tukaj našteval. Tedaj več kot polovica slovenske zemlje postala je imovina frankovskih kraljev, ki so potem radodarno delili posestva svojim zvestim, kar nam dokazujejo mnogobrojno ohranjene listine.

Karol Veliki posluževal se je še nekega drugega pripomočka, da bi laže ukrotil nemirne narode. Po vzgledu asirskih in babilonskih kraljev, ki so preseljevali Izraelce, Jude in druge narode iz jedne dežele v drugo, storil je tudi Karol Veliki z upornimi Saksonci. Več tisoč jih je moralo zapustiti svojo domovino, in te je Karol razdelil po različnih krajih svoje države, na njih mesto pa postavil slovan-ske Obodrite (Ann. Einh. a. 804, M. G. S. I; Annalista Saxo, a. 804, Eccardi Corp. hist. medii aevi, Tom. I.). Prej ko ne naselil je frankovski kralj Saksonce tudi med Slovence, česar spominjajo marsikatera krajevna imena po Štajerskem in Koroškem, n. pr. Sachsenburg na gorenjem Koroškem, Sachsenfeld (Žalec) pri Celji.

Pa ne samo politična, tudi cerkvena gosposka skrbela je za to, da so se naselili med na pol poganske Slovence nemški kristijani, ker na ta način se je najhitreje razširjevalo krščanstvo. V prvi vrsti moramo tu omeniti solnograških škofov, oziroma nadškofov. Ti so nekoliko iz verske gorečnosti, nekoliko pa zaradi dobičkarije oznanjujé sveto vero med Slovenci skušali spraviti vse slovenske pokrajine pod svojo cerkveno oblast. Da so solnograški višji pastirji oznanjujé Slovincem božji nauk hrepeneli po posvetnem dobičku, ni težko dokazati. Alkuin je pisal solnograškemu nadškofu Arnu, da naj bi ta za svojega bivanja med Slovenci ne skrbel za izterjevanje desetini, temveč za njih pouk — „Esto praedicator pietatis, non decimarum exactor“. Frankovski kralj je obljubil ravno temu Arnu pri njegovem odhodu na Slovensko tretjino vseh dohodkov tistih krajev, katere bo pridobil sveti cerkvi. Dalje je sebičnost rodila prepire zaradi mej med solnograškim nadškofom in oglejskim patrijarhom in zavoljo koristolovja in dobičkarije vnelo se je tudi sovraštvo solnograških nadškofov do Cirila in Metoda.

Slovenci so morali plačevati desetino in druge davke: Ker jih pa niso mogli vselej odrajtovati, izgubili 'so dostikrat zaradi tega svojo prostost, postali iz svobodnih ljudi sužnji in bili navezani na

zemljo, katero so obdelovali, kar je tudi nekoliko k hitrejšemu pomemčevanju pripomoglo.

Omenili smo, kako je prišlo posestvo za posestvom v tuje roke. Nemški naseljenci množili so se od dne do dne in kmalu je bilo njih število na sedanjem gorenjem Štajerskem in gorenjem Koroškem precej večje, kot prvotnih slovenskih prebivalcev; tudi na Kranjsko in spodnje Štajersko so dohajali, vendar ne tako mnogobrojno. Ker je postal v severnih krajih nekdanjega Gorotana nemški živelj močnejši od slovenskega, ponemčili so se ondu stanujoči Slovenci; na sedanjih slovenskih tleh godilo se je nasprotno, ker tukaj so se nemški naseljenci navadno poslovenili.

Da so nemški prišleci dobili v last večji del neobdelano zemljo, kaže nam med drugim tudi to, da je bilo n. pr. na Kranjskem v goratih krajih največ nemških naselbin, kakor na Kočevskem, ki se je ohranila do danes, v Sorici itd. Na Koroškem utrdilo se je nemštvo najbolj med gorami, kjer je bilo pred tisoč leti največ neobdelane zemlje; na spodnjem Koroškem pa, kjer so tla ravnejša in za polje pripravnejša, ohranili so se Slovenci.

(Dalje prih.)

Slovenska Lenora ali mrtvi pride po svojo ljubico.

Poslal S. Rutar.

Znano je, da je Bürger vzel snov svoji baladi Lenori iz nemške narodne pravljice. Ista snov je znana pri Škotih pod imenom „Viljemov duh“ ter se nahaja tudi pri Škandinavih, Litavcih, Romanih, Grkih, pri Slovencih, Srbih, Bolgarih, Rusih in Čehih. Slovenci imajo popolnoma jednako narodno pesen „Anzelj“, natisneno v Valjavčevi zbirki „Narodne pripovedke u i oko Varaždina“, Varaždin 1858. Pa tudi v prozi pripoveduje naš narod iste snov. Za vzgled pripovedujem tu pravljico iz Hude Južine na Tolminskem, kakor mi jo je zapisal g. Kokošar.

Mlad fant je moral v vojake. Imel je pa zvesto ljubico in tej je prisegel, da se vrne nazaj, če ne živ, pa mrtev. Nasprotno mu je dekle obljubilo, da se neče možiti, dokler se fant ne povrne.

Vojska je bila že davno minila, ali fanta le ni bilo in ni bilo nazaj. Dekle je žalostno premišljevalo, kaj bi se bilo moglo njenemu ljubemu pripetiti. Neko noč sliši, da je zvonček pri hišnih vratih zapel. Mati, ki je z dekletom v isti sobi spala, hotela je pogledati, kdo tako pozno zvoni. A dekle jej reče, da je to njen posel in steče naglo po stopnicah v vežo. Ko odpre vrata, zagleda svojega ljubega pred seboj in od veselja vzklikne. Ljubček, ki je bil na konji prijezdil, reče dekletu, naj se hitro opravi in gre za njim, ker se bodeta še nocoj poročila.

Razveseljeno dekle zleti v sobo, opravi se naglo in zbere vse svoje vrednosti, zavije jih v ruto in dene pod desko. Na to se vrne k svojemu dragemu. Ta jo posadi za sé na konja in zdirja v divjem teku iz vasi na plano. In od todi jezdita dalje neizrečeno hitro mimo vasij in pokopališč. Mej potom ogovori večkrat ljubček svojo drago: „Glej, kako lepo mesec sveži in kako hitro mrtvi jašejo! Ali te ni nič strah?“ — Dekle mu je vedno odgovarjalo, da je ni strah, saj je on pri njej; a da mrtvih ni treba buditi.

Ko pridirjata do tistega pokopališča, kjer je bil fantov grob, krene jo ta kar naravnost proti njemu. Brez odloga skoči fant v svoj grob in potegne za seboj tudi dekle za predprt. Ta pa se jej utrga in dekle od straha zbeži v mrtvaško hišico na pokopališči. Tu je ležal še nezakopan mrtvec in ta je branil pribeglo dekle pred njenim ljubim, ki je hotel siloma, naj bi šla z njim v grob. Ko je fant videl, da nič ne opravi, reče svoji ljubici: „Ako se hočeš domov vrniti, na cesto pej, na zvezde glej, in ne bodeš zgrešila pota.“

Ko se je dan storil, napoti se dekle proti domu. Ali še le čez dolgo časa je prišlo nazaj. V tem se je bilo doma že vse izpremenilo in nihče je ni več poznal. Šla je k duhovniku in ta jej pove, da se je bilo pred dolgo leti neko dekle izgubilo iz svoje rojstne hiše. Pa tudi duhovnik jej ni veroval, da bi bila ona tista izgubljena. Vrne se zopet na dom in zahteva, naj jo pustijo v sobo, kjer je ona nekdanj spavala. Ko so domači videli, da je tu res znana in da je izpod deske izvlekla svoje nekdanje imetje, dovolili so jej, da je smela do smrti v hiši ostati.

Tiberius Pannonicus.

Spisal dr. Ivan Tavčar.

I.

Na tlaku pred Neronovo zlato palačo raztezavala sta ude rimska postopača Casca in Crispinus.

„Slabi časi, Casca!“ vzdihnil je Crispinus.

„Slabi časi, Crispine!“ pritrdil je oni.

„Oj, ko je še nebeški Augustus živel, Casca!“

„Bogovi naj ga poveličajo blagega Oktavijana!“

In Casca je vstal, zavil se v zastarelo, dolgo svojo obleko, naslonil se ob steber ter zrl na krasni cesarski dvor, ki se je ravno tedaj lesketal v žarkih zapadajočega solnca.

„Kaj je ta Neron, Crispine?“ vprašal je zaničljivo.

„Res, kaj je ta Neron!“ ponavljal je Crispinus z glasom srditim.

„Požeruh! Polovica dohodkov sveta izgine mu v neizmerni želodec!“

„Drugo pa zazida v taka zidovja! Da bi ga kmalu videli Averna črni duhovi!“

„Naj mu pretrga Parka nit tolstega življenja!“

„Ali pa naj mu razbije Jovov blisk čepinjo!“ dodal je Crispinus.

„Tam prihaja Pansa, senator!“ vzkliknil je v istem trenutku ter vstal s trdega svojega ležišča. Z obširnim trebuhom vlega se vsak dan k imperatorjevim skledam! Bogovi, kaka sreča!“

„Gaj Pansa! senator!“ kričal je prihajajočemu nasproti, doma berem v stari listini, da je moj oča nekdanj volil sorodnika tvojega za tribuna. Bodi hvaležen in spominaj se sina sedaj! Sina siromaka!“

„Senator!“ oglasil se je tudi Casca, „in jaz sem Minucius Avrelius Casca, sin Avrelija, ki je pri vsaki volitvi dajal glas tvojemu očetu! Usmili se tudi mene! Glad trpim!“

„Dii avertite omen!“ godrnjal je trebušni senator ter hitel mimo. Taki postopači! Bogovi, varujte me srda nebeškega imperatorja!“

Izginil je med stebri krasnega portika.

„Naj mu je v strup, vino falernsko, s katerim si bode zalival čeva!“ siknil je Crispinus med zobmi.

„Ali vidiš, Crispine, taki so časi sedaj! Pod nebeškim Tiberijem polnili so nam sklede, sedaj pa nam še cestnega prahu ne privoščijo ti psi!“ In Casca stiskal je pesti.

„Orka pošasti!“

„Smrt na nje!“

Umolknila sta ter povescila glave. V tistem trenutku vsula se je z imperatorjevega dvora vojaščina ter potem pohajkovala okrog uhoda. Tu in tam pošalil se je German iz lenušnega proletarstva, ki se je bilo zbralo okrog Casce in Crispina. Takoj so se razburili duhovi.

„Naš mozeg nam sesajo iz kostij!“ priložil je Casca.

„Sinovi naših robov!“

„Pijavke!“ vpilo je vse. „Da bi jih požrlo Pluta črno brezno!“

„Ti barbar! rjul je Crispinus nad bližnjim stražnikom, v Judeji je upor, a ti lenariš, ter si paseš tu želodec za naše denarje!“

„Ha! ha!“ oglasil se je Casca pri tej priči, „kaj govoriš, Crispine, v boj in tako deviško dekliški obraz!“

„Koliko stavim, državljani rimljanski, zadrli se je nekdo iz družbe, da ume ta German bolje sklede prazniti, nego pa kopje sukati, državljani rimljanski!“

Zasmehovanemu vojaku pridružita se tovariša, in vsi trije obstoje v srdcu pred tulečim krdelom.

„Čemu tu raztegujete usta?“ vprašal je tisti, ki so ga prej zasmehovali.

„Oj, sinovi črnega Orka,“ odgovoril je Casca, „mi vam želimo vse hudo!“

„Terencij, ali potegnemo iz nožnic!“

„Nikari Livij, zavoljo krika nikari!“

In vojaki so se hoteli potolažiti.

„Lenuhi!“

„Bojazljivci!“

„Sinovi slabih očetov!“

„In še slabejših mater!“

Taki in jednaki kriki so jim doneli nasproti. Tedaj pa je pretorijanec, imenovan Livius, potegnil kratek svoj meč.

„Možje, možje!“ kričal je Casca, „tu se pobijajo prosti Rimljanje!“ Ročno se je vzklonil, izroval kamen iz tlaka ter ga z veliko močjo tresčil vojaku v prsi. Streslo se mu je telo, odpadel mu meč; z rokama je grabil po zraku, potem pa telebnil na tla in ječé obležal.

„Minerva neskončna! tovariši tu sem!“ zavpil je Terencij. In prihitela je oborožena množica ter hotela z ostrimi meči napasti meščansko druhal. V trenutku bi bilo nastalo krvavo ruvanje! Ali tedaj je prihitel iz portika krasno opravljen vojak, visoke postave, a otročje nežnega obličja. Izpod bliščéce čelade vsuvali so se mu dolgi lasje, črno-rujavi.

„Kako se vedete, Terencij, Clavdij in ti Menenij!“ vprašal je osorno. „Neoboroženemu ljudstvu grozite z meči!“

„Tribun!“ odgovoril je Terencij, „začeli so ti! In Livija so s kameni pobili!“

Livij je stokaje poskušal vstati. Tribunu razburilo se je srce.

„Domov!“ obrnil se je proti meščanom, „domov, malovredneži, in ne postopajte todi!“

„Malovredneži!“ oglasil se je takoj Crispinus, „malovredneži, ali čujete, prosti Rimljanje!“

„Potisni mu bodalce v trebuh, Crispine!“ začul se je Casca iz množice.

„Potisni ga mu do ročaja, temu rujavemu Germanu!“ pristavil je tretji.

In Crispinus je vzdignil ostro orožje, ali ko blisk zagrabil mu je tribun roko ter jo trdo oklenil.

„Tribun! tribun!“ zaječal je Livij, „pri vseh olimpiških bogovih, zabodi ga z mečem, zabodi ga z mečem, da mu gre skozi goltanec čez tanko hrbtišče! Ta pes mi je zdrobil drob v telesu! O Jupiter!“

Tribun je samo z roko stresnil in Crispinus je ležal na tlaku.

Že so se hoteli z nova sprijeti, kar je razpodila rimljanske meščane nemila usoda. Caesar Avgustus začul je hrup pred svojo palačo ter videl ljudstvo v prepiru z vojaštvom.

Razdivjan od srda planil je med prepirajoče.

„Caesar Avgustus!“

In vse je trepetalo, ko je stopil iz portika na ulice.

„Napadli so nas, nebeški imperator!“ izpregovoril je Terencij.

„S kamenjem!“ vpil je drugi.

„Z orožjem!“ pristavil je tretji.

„Ta je hotel umoriti tribuna Tiberija!“ dejal je Terencij ter pokazal na Crispina, na tlaku kopernečega.

„Umoriti tribuna! Napadli so mojo stražo! O večni bogovi!“

Imperatorju napele so se žile po tolstem obrazu. Pristopil je k trepetajočemu Crispinu, ki se od groze ni upal vstati. Pobral je bodalce, ki je bilo odpadlo Crispinovi roki. Potem pa se je vzklonil, pograbil s pestjo ležečemu za vrat ter mu z orožjem pretrgal lice, da je Crispinus v groznih mukah zaječal. Ali mogočni vladar ponosnega Rima še ni bil nasičen. Zabodel je konečno nesrečnežu bodalo z vso silo pod vratom v prsi ter je pustil v rani tičati! In še le potem je odšel s svojim spremstvom. Množica pa se je trepetaje razpršila, in vojaci so se smijali za njo.

Crispinus je ležal dolgo časa nem, brez zavesti. Ko se mu je povrnilo življenje, odplazil je proti palači ter se zgrudil ondu v kotu debelega ozidja in čakal skoro pri polni zavesti trenutka, ko se mu izteče vir življenja.

Hrup po mestu se je vlegel in na jasno nebo primigljale so svetle zvezde! —

II.

V visoki dvorani ležal je Neron, imperator pri polnih skledah. Krog njega kadili so mu slavo njegovi privrženci ter si polnili trebuh z izbranimi jedili.

Imperator slonel je na bogati blazini in srd poprejšnji zginil je bil čisto na lahkoživnem tem obrazu.

„Caesar Avguste, bogovi naj te ohranijo! zakričal je senator Vitelij ter vlil v svoj strašni želodec za sedanje čase silno posodo sladkega vina.

„Kako otemnuješ svoje prednike!“ vzkliknil je Galba, prokonzul, mastil se s tolsto pečenko, potem pa zadovoljno sam sebi pristavil: „Kako nebeško ukusna jed!“

„Pregnal si Jova z Olimpa, rod juliškega rodu!“ oglasil se je Lucij Telesinus. Bil je konzul tedaj.

„In vzel Apolonu neumrljivo liro!“ pristavil je Tigelinus.

Ali imperator je molčal, in le tu in tam vlil vina v sé.

„Caesar, kričal je Atticus Vestinus, Vitelius pokončuje že drugo skledo ptic!“

In Neron je dobrovoljno smejé se pogledal proti omenjenemu.

Vitelij razbleknil je, tolsta ustna, izpraznil polna usta in dejal potem z glasom ponižnim:

„Nebeški plod neumrjoch bogov, ves sem tvoj verni sluga! Drugi ti pokončujejo divjih Partov krvoželjne čete ter se vojskujejo z barbari, kojim zapoveduje kruti Vologes! Vsakemu svoje! Jaz pa zauživam vesel tvoje nebrojne darove in v senci tvoje milosti ne zavidam drugim bojne slave!“

„Avguste!“ dejal je prokonzul Galba, „pošli Vitelija na Parte, morda jih spravi v svoj grozni želodec!“

Vse se je smijalo in smeje se tudi Neron.

„A jaz sem vesel imperatorjeve milosti!“ odgovoril je Vitelius ter pričel zopet jesti. Potem pa je takoj vstal Tigelinus, pograbil velikansko kupo z vinom, postavil jo pred se, vzel vrtnico, trgal njeno rudeče perje ter je metal v kupo.

„Nebeški Avguste, v tvojo slavo!“ In zvrnil je kupo v svoje grlo in to s tako spretnostjo, da so se začudili vinski bratje na okrog. Oddahnil se je ter dejal:

„Divni Avguste! Tvoji verni hlapci želijo, da bi ti osramotil Apolona sebi v neskončno slavo, in nam v neizmerno radost!“

Ta poziv dopadal je vladarju sveta. Vstal je vina poln, vzel liro ter pričel prebirati strune. In plesal je in divjal in metal ude po zraku, kakor srdita bahantinja. In sinovi slavnih očetov so ploskali v mehke roke ter občudovali smešnega svetu zapovednika, kot bi zrlí neumrjochega boga.

Ob strani pri stebri slonel je Tiberius Pannonicus, tribun, in zamišljeno gledal po razsajajočem dvoru. In globoke iskrene želje vtisnile so se mu v mladega lica mehke črte. Misli so ga hipoma postavile med domače gore, do domačih vodá in gozdov. Hrepenel je v domačo dolino, kjer mu je stal priprosti dvor starega očeta, veljaka med sosedi. V srci storilo se mu je milo, da je zapustil to drago samijo, in da se je dal, po rimskem blesku preslepljen, v slabem trenutku v Emoni vvrstiti med dvorno stražo. Želel si je nazaj, in solza mu je prihitela v oko ter mu omočila lice cvetoče.

(Konec prihodnjič.)

Črni trn.

Oj vije stèza v hrib se strm,
 Oj steza kamenita,
 Ob njej pri grmu raste grm,
 In mnog se že razcvita.

Oj, črni trn, oj, črni trn,
 Ob gorski stezi strmi,
 Ti prvi nôsiš cvet srebèrn
 Med drevi in med grmi?

Razvil se ni še róže cvet,
 Še mrtvo vidimtrato,
 Ni gaj še svatovsko odét,
 Le ti cvetèš baháto!

A cvet, ki prvi se žari,
 Oh, trnje le zakrîva,
 In pust in trpek sad rodí,
 Kedó naj pač ga vžîva?

To ní, to ní na gôro pót,
 To tvoje je življenje,
 In trnje, ki cvetè ondód,
 To bridko je trpljenje.

Ob stezi tej, ob stezi tej
 Ti trnje to bodéče
 Gosteje raste, cvète prej
 Kot róže sólnéne sréče.

In grm trpljenja vsiplje ti
 Na stezo trne mnôge,
 Da srce vbogo vtrîplje ti,
 Da krvavé ti nôge.

A le naj rane krvavé,
 Ti solz mi ne prelîvaj,
 Zatri solzé, zatri tožbó,
 Če ne, jih vsaj — prikrîvaj!

Ne mara srečni svet solzá,
 Trpínov ne umeje;
 Ko tóžbe čuje, — godrnjá,
 In solzam se le — smeje!

S. Gregorčič.

Bolnik.

Na beli póstelji bolán
 Mladenič bled leží;
 Živót, poprej takó cvetán,
 Zapuščajo močí.

In sêstrica pristópi zdáj
 S postréžnoj mu rokój,
 Z očij mu čita vsak migljáj,
 In s čêla briše znoj.

In glej, bolezen gine že,
 Umíri lek mu krí;
 Še bolj ljubezen pa sêstré
 Povrača mu močí. —

Káj pravim ti, deklè skrbnó?
 Bolnik sem tudi jaz!
 Ozdravi mène še takó,
 Ko brata si tačas!...

A ti deklè se smeješ mi
 Na ude zrôč krepké;
 Bolezni ne umeješ mi,
 Ki tare le srcé!...

Gorázd.

Bajke in povesti o Gorjancih.

Spisal J. Trdina.

9. Volkodlak.

Lenčika pasla je na Gorjancih drobnico. Drugim pastirjem delale so nadlego in škodo divje zveri, njene čede pa se ni nobena polotila. V Lenčiko se je zaljubil volk, pa jej ni raztrgal nobene živali niti ni dovolil tega drugim zverim. Dolgo časa mu ni dosti verjela in se ga je bala. Ker pa je ostal jej vedno zvest varuh, izgubila je sčasoma strah in se ga je privadila in se z njim sprijaznila. Ležal je poleg nje, gledal jo in se jej milil, kolikor je hotel. Če je začutil nevarnost, planil je na sovražnika in ga odpodil ali pa raztrgal in ko se je vrnil, pohvalila ga je Lenčika, lepo ga božala in se z njim pomenkovala. To je volka neizrečeno veselilo. Poslušal jo je rajši in izpolnjeval je nje ukaze bolj na tanko, nego najzvestejši in najprivržnejši pes. Hrane si je hodil sam iskat, svoji preljubi gospodinjini ni prizadel ne sitnosti ne stroškov. Takega čuvaja zavidali so Lenčiki vsi pastirji.

Ko pa je odrastla, pustila je pašo in volka in se jela pripravljati za možitev. Snubilo jo je veliko fantov, snubit jo je prišel tudi volk. Lenčika mu se je zasmijala in mu rekla: Jaz se nečem zameriti gorjanskim volčicam. Pojdi z Bogom!

Volk odide in jo pride drugi dan zopet snubit.

Lenčika mu veli zastavno: Ljubi volk! saj veš, da se midva ne moreva in ne smeva vzeti. Izberi si za nevesto gorjansko volčico in ostani z Bogom!

Volk odide in jo pride tretji dan zopet snubit.

Lenčika se ga ustraši in mu veli: Ne hodi več k meni! Brat se je zagrozil, da te bo ustrelil. Ostani zdrav in pojdi z Bogom!

Volk odide ali še tisto noč pride po Lenčiko, zgrabi jo in odnese v svoj brlog. Bila je njegova žena tri leta in tri mesece. Manjkalo jej ni nič. Jedla je vsak dan svinjino in bravino, ob nedeljah teletino in v velike praznike tudi srnino in kuretino. Zajcev in

druge drobne divjačine nanosil jej je mož, da je ni mogla pojesti, Živela je dobro za vse drugo, ali tožilo se jej je strašno po domu in po človeškem društvu. Iz brloga ni smela iti nikamor. Noč in dan je jokala in prosila Boga odrešenja. Volku je rodila sina, ki je bil na videz človeške podobe in lepega obraza, ali rastla mu je po vsem truplu volčja dlaka, da jo je groza obšla, kadar ga je pogledala. Dala mu je ime Volkodlak.

Volkodlaka ni bilo treba tako dolgo zibati in pestovati kakor druge otroke. Rastel je hitro kakor volk, ali pamet mu je dohajala tako počasi kakor drugim otrokom. Ni še dopolnil dve leti, ko je jel že hoditi sam na lov, trgati ovce in prašiče, žreti surovo meso in piti gorko kri. Srce mu ni poznalo ne gnjusa, ne usmiljenja; vrglo se je v zversko, ne v človečje. Lenčika ga je lepo učila in skrbno švarila, ali ni maral nič za nje besede in nauke. Če se je nanj razjezila in ga pokarala, pokazal jej je volčje zobe, kakor da jo hoče raztrgati. To jo je grozno peklo in bolelo. Globoko se je zamislila in se tudi domislila. Nehala je jokati in žalovati in začela je preveselo plesati in se smijati. Volk se začudi.

Lenčika pa mu veli: Presrčna ti hvala, preljubi mož! Zdaj vidim, kako neskončno dobroto si mi storil, da si me unesel. Toliko slastne pečenke ne bi bila pojedla pri nobenem drugem možu. Z nobenim drugim ne bi bila mogla imeti tako čvrstega sina, kakor sem ga rodila s tabo. Matere trpe z otroki po deset, nekatere še po dvajset let in časi tudi celo življenje. Moj Volkodlak pa mi ne dela ne skrbi ne truda. Spečo ne budi me nikoli z jokom in vpitjem; hrano si dobiva sam in od Boga je prejel gorko oblačilo, ki se nikoli ne raztrga. Menda sem bila oslepela, da več ko tri leta nisem spoznala velike sreče, s katero si me nadaril.

Volku so bile te besede jako povšeči. Rekel je Lenčiki: Ne zameri, da sem ti doslej branil zapustiti brlog. Ker te imam tako prisrčno rad, bal sem se, da mi ne bi pobegnila. Zdaj vidim, da si se me privadila, pa ti ne porečem nikoli več žale besede, če se boš hotela kaj sprehoditi. Ječa se ti odpira; pojdi, kamor ti drago; samo tega ne pozabi, da si moja žena in da je tvoja spalnica in tvoj dom moj prijazni in topli brlog!

Takó je Lenčika volka prekanila. Še tisto uro šla je na sprehod. Pritekla je na svoj dom in velela bratu: Vzemi puško in pojdi z mano! Brat vzame puško in jo spremi. Lenčika mu pokaže brlog

in veli: Volku poznam navado pa vem, da se je ulegel spat. Lehko ti ga bo ustreliti, ali lepo te prosim, ne streljaj mi v Volkodlaka, mojega sina in mojo žalost! Naj živi, dokler bo božja volja! Nečem, da bi mi očital svet njegovo smrt in da bi pogubila zaradi njega svojo dušo.

Brat stopi v brlog in volka ustrelj. Volkodlak ostane živ in pobegne. Iz goščave pa je bistro pazil in dobro videl, kako sladko se je smijala mati. Lehko je pogodil, kdo je najel in pripeljal očetovega morilca. Dvignil je proti materi pest in jej prisegel maščevanje. Lenčika pa se ni brigala za Volkodlakovo jezo. Vesela šla je z bratom domu in se jela pripravljati za možitev.

Snubilo jo je veliko fantov, prišel je snubit tudi imenitni Hrovat Marko. Lenčika je tolažila domače fante: če vzamem vas katerega, prišel bo Volkodlak in me nadlegoval. Vzela bom Marka, ki prebiva od tod tri dni hoda. Pri njem bom živela brez straha. Pa če Volkodlak tudi pride in me zaskoči, ubranil me bo lahko junak Marko s svojo blagoslovljeno puško.

Lenčika se je poročila z Markom in se odpeljala z njim na Hrovaško. Volkodlak je divjal po Gorjancih in Podgorji in iskal mater. Poprej je trgjal ovce in prašiče samo za potrebo, zdaj je mesaril živali in ljudi tudi sit, iz srditosti; izmenil se je v strašnega razbojnika. Lovci so prežali nanj noč in dan ali brez uspeha, ker se ga ni prijela nobena kroglja. Dokler ga je gnal le volčji bes, še ni bil toliko nevaren. Ali ko je preteklo več let in mu se je začela razvijati človeška pamet, divjal je ne samo króto ampak tudi pre-mišljeno. Oblačil se je po podgorsko in je premotil s tem vsakega preganjalca. Noben lovec ga ni več poznal. Če so ga zasledili in mislili, da se ga bodo zdaj polastili, pridružil jim se je čedno opravljen in šel z njimi, kakor da lovi z njimi vred Volkodlaka. Po dnevi je pobijal vse, na kar se je nameril, zvečer pa je hodil po vaseh in poslušal pod okni, kaj se nanj kuje in pripravlja. Na tak način je utekel vsaki zanjki in zasedi. Sovražnikom je zažigal hiše neprenehoma. Brez požara ni minila skoraj nobena noč. Podgorje so vznemirjali že mnogi razbojniki, ali premeteni in srčni Podgorci so jih kmálu ustrahovali. Jedinemu Volkodlaku se nikakor ni moglo priti do živega. Te silovitosti in groze so trajale veliko let. Volkodlaka ni bilo moči ugonobiti ne s silo ne s prekano, dokler ga ni odnesla z Gorjancev strastna jeza na mater.

Pod oknom neke hiše slišal je besede: Ko bi Volkodlak vedel, da mu je mati omožena pri Marku na Hrovaškem, gotovo bi udaril za njó, dasiravno bi imel do nje tri dni hodá. Volkodlak zapustil je Gorjance še tisti večer in se napotil na Hrovaško. Sum ni letel nanj nikakeršen, kar se je bil oblekel po hrovaško. Markove hiše mu ni bilo treba dolgo iskati, poznal jo je vsak človek, ker je slovela na daleč okrog po svojem poštenji in bogatstvu. V veži so se igrali trije otroci, njegovi bratje. Volkodlak skoči nanje in jih podavi.

Njihov krič je slišala mati in pritekla gledat. Prvi hip spozna sina Volkodlaka in pokliče na pomoč junaka Marka. Marko nabije blagoslovljeno puško in ustrelí Volkodlaka v srce. Volkodlak je poginil, ali še na smrti je preklinjal mater, da je ubila svojega moža in njegovega očeta.

Luterski ljudje.

Povest.

Spisal Janko Kersnik.

V.

Molče ozrú se ona name,
Molče ozrem se jaz na njo;
Oko z očesom tu se vjame
In z ustí usta se vjemó.

Boris Miran.

Odslej je hodil Kosan dan za dnevom na Potok; mnogokrat že zjutraj, navadno pa popoldne; vračal se je vselej stoprav pozno zvečer.

„Ali boš še dolgo imel opraviti tam gori?“ vprašala ga je čez kakih deset dnij mati, ko je korakal ravno čez prag, da se napoti v grad.

Ozrl se je naglo v njo, kajti v besedah njenih čutil je nekaj, kar mu ni bilo prav po volji.

„Ne vem!“ dejal je potem malo osorno ter odšel.

Odslej ga pa mati tudi ni več o njegovih grajskih opravkih povpraševala.

Gori na Potoku mineval mu je dan za dnevom, da sam ni znal kedaj; težko in počasi vračal se je zvečer domov in štel ure

do trenutka, ko bode drugoga dne zopet prestopil grajsko mejo; in če se je to imelo zgoditi še le popoldne, hodil je potem prej zjutraj po bližnjih gozdih in goricah, ali pa je sedel doma zaprt v svoji gorenji sobi in slikal tamkaj malo podobo.

V zadnjem času je bilo menj družbe v gradu; Berg in nadlajtnant odšla sta bila za nekoliko dnij v mesto, in ostali hodili so po svojih opravkih; teta Mara je ukazovala in gospodinjala po hiši, grajski gospodar je pogledoval po polji in pri tlačanih, in Olga je v prostih popoldanskih urah, ko je prihajal slikar, imela dovolj časa in prilike ostajati v prostorni, svetli sobi, katero je bil Kosan začasno uredil za svoj atelier.

Delo šlo mu je naglo od rok, čeravno sam konca ni želel. Med njegovim delom govorila sta z deklico navadno malo, le tedaj, kadar je prišla teta k njima, postal je razgovor bolj živahen. Ko je poglela zunaj vročina, odšla sta ona dva ali pa vsi trije ven na vrt, ali na kratek sprehod v okolico.

Takega večera je bilo, ko sta stala Olga in Kosan po malem sprehodu na strmem robu gori nad gradom, raz katerega se je odpiral lep razgled po Rodiški dolini. Debela, košata bukev branila je zadnjim solnčnim žarkom v zatišje pod sé.

„Ah, kako lepo bi bilo, gospod Kosan, ko bi se mogla jaz kar tako na perutih prepeljati tja čez dolino!“ vzkliknila je deklica po svojem otročjem načinu. „Glejte, kako zeleno je vse pod nama, kakor morje, in vse tako tiho in mirno!“

„Varujte se,“ dejal je on ter prijel jo za roko. „Vi stojite preblizu prepada, zdrsnilo bi se Vam lahko!“

Spreletelo ga je nekaj zaporedom, kakor mraz in vročina, ko je tiščal na lahko njeno ročico.

„O, ne bojite se!“ deje ona, ne da bi ga pogledala, ali za korak odstopila od strmega prepada. Roko svojo pa mu je nehoté pustila, ter z drugo obsenčila si oči, kajti rudeč žarek zahajajočega solnca prodril je bil bukove veje ter obsijal njen obraz.

Slikar pa se še ozrl ni v dolino, le v deklico je imel uprte svoje oči.

„Ali ni tako tukaj, Olga, kakor tam pri vili Borghese?“ dejal je. Sam si ni bil v svesti da niti gledé panorame niti gledé njenega položaja ni pravega sklepa v primeri. Isti dozdeval se mu je morda le za trenutek v možjanih. O njenem srečanju v Lahih pa onega večera na vrtu nista govorila.

Deklica se je ozrla vanj ter močno se zarudela; roko, katero je on sedaj skoro stiskal, hotela mu je na lahko izviti.

A v istem trenutku tiščal jo je okleneno z obema rokama na svoje prsi, in ona položila mu je roki okolo vratu. Poljubila sta se — ne tako, kakor pri svojem prvem srečanju, ne, to je bilo sedaj čisto drugače.

Pa tudi sedaj se mu je ona izvila; dvignila je svoje velike oči, bile so rujave, temnorujave — k njemu, in iz njih sijala je slikarju ljubezen, — nedolžna, zaupljiva ljubezen.

„Ali me ljubiš, Olga?“

„Da, — in ti mene?“

„Čez vse!“

In poljubila sta se zopet.

„Domov morava,“ dejala je potem ona.

Napotila sta se navzdol ter za roke stiskajoč se šla v dolino proti gradu.

Tam doli, predno se je steza stekala ven na plano med njive, stala so še košata drevesa kraj gozda.

Tu je objel še jedenkrat deklico.

„Kaj pa — Berg, gospod pl. Berg?“ vprašal je poluglasno, hlastno.

„Ah kaj!“ deje ona, „to ni vse nič, to je le tako govorjenje; jaz ga ne ljubim.“

„In mene ljubiš že dolgo?“ vpraša on.

„Da, da, dolgo!“ zašepeta ona.

„Od — tedaj?“

„Da, — od tedaj!“

In poljubovala sta se v novič.

„In — doma?“ vpraša zopet on.

„Ni še treba, da bi vedeli!“

„Dobro!“

Stopila sta ven na plano in med njivami stopala hitreje proti gradu, nego sicer. Molčala sta tudi — kajti denes sta vedela dovolj — jedna misel, jeden čut polnil jima je duši.

Pred gradom se je poslovil slikar.

„Ali že hočete oditi?“ dejala je ona; za bližnjim plotom prilival je vrtnar svojim cveticam.

„Oprostite, — mnogo opravil, — pisanje me čaka. Zaostal sem s pismi!“

„Torej jutri, gospod Kosan!“

„Da, jutri.“

Podala sta si roki, kakor drugekrati pri slovesu, le stisnila sta si ji denes mehko — pa vender tako gorško!

„Lehko noč!“ šepnila je ona.

„Lehko noč!“ prikimal je on.

Sto korakov pod gradom srečal je grajski voz, katerega so konji težko vlekli navkreber.

„Ali greste že domov?“ klical je nadlajtnant Werner iz voza.

„Da, opravila — —“

„Torej jutri na svidenje!“

Berg je, kakor po navadi, hladno pozdravil.

VI.

Klepále bodo klép na klép! —
Lestík.

„No, mati Kosanova, dobro jutro!“ dejal je nekaj dni pozneje Peter Polenček, prišed zarano po ulicah iz vasi in ugledavši starko pred hlevom. Peter Polenček bil je nekakov vaški norec, pa, kakor so dejali ljudje, bolj zloben nego neumen. Mati Kosanka mu prikima ter hoče ne meneč se za trapa v hlev.

„Hohoho, mati Kosanka,“ krohoče se oni, „kaj ste povohali denes, da se Vam tako mudi, kos kruha mi dajte, pa malo mleka, kislega; Vam bom pa nekaj povedal, na ušesa se ve da, če niste podplatov našili nanje; na očeh imate pač štibale — pravijo ljudje!“

„Spravi se mi, cigan gorjanski,“ vpije sedaj starka ter se obrne na pragu, „pijan si menda zopet v koprivah ležal, da si tako srborit!“

„Hoho, koprive, kaj koprive! Kaj pijan, nič pijan! Mleka mi dajte, pa kruha, — pa se mi bo dobro godilo, kakor vrabcu v prosu. Če pa ne daste denes, boste pa drugikrat, mati Kosanka! Povedal Vam bom pa vender sedaj le, zakaj pravijo, da ste si štibale na oči nataknili. Vidite, — Izpodreceva Urša je tako dejala sinoč, jaz sem pa tam za kašto ležal — spal pa nisem, ne, — ni treba misliti, da se mi je sanjalo!“

„Kaj je dejala?“ reče sedaj Kosanka, „ter postavi nogo, s katero je bila že v hlev stopila, zopet nazaj na prag.“

„Hoho, da imate štibale, prave štibale na očeh!“

„Hodi, hodi, norec neumni, če ne, ti dam po tvojih škrbinah, dlaka ti prismojena!“ rekši pobere grablje, ležeče na tleh tik hleva.

„Čakajte malo, mati Kosanka,“ vpije Polenček ter odskoči na drugo stran ulic. „Veste, zakaj je tako dejala Izpodrečeva Urša? Rekla je, da Vi svojega Franceta ne vidite, tistega ki svojih dolgih kodrov ne striže! Široko je obzinil, ta Vaš France, dejala je, pa požreti ne more. Jaz to le tako pripovedujem, kakor je ona Urša pravila, če Vam pa ni prav, si pa ozel v ruto naredite!“

„Kaj je s Francetom?“ vpije sedaj starka vsa razjarjena.

„Zinil je, obzinil je na široko, za tisto lutersko gospodo v gradu, ali za tisto punico lutersko, pa je požreti ne more! Hudič ga pa bo, pravim Vam, hudič ga pa bo požrl. Bršlinovega zelenja mu dajte pod postelj, da ga rogatec kosmati ne vzame, konjsko smrt mu pa pod vzglavje vtaknite, da bo družil mislij!“

„Komu? Kaj? Kaj kričiš tu?“ oglasi se nekdo pred hišo in France stopi na ulice proti Polenčku.

„Oj, oj, joj, — nič, nič!“ vzklikne ta ter, ko bi trenil, skoči skozi maklenovo grmovje na breg nad ulicami in zgine za robom.

„Kaj pa je hotel ta norec?“ reče France dobrovoljno ter koraka čez dvorišče proti materi.

Ta je stala malo bleda in s stisnjenimi ustni pred hlevom.

„Slišal si ga lehko, če si nisi ušes mašil!“ reče jezno ter se obrne k sinu; „to ti pa povem, bodi kar hočeš, stori kar hočeš, tega pa ne morem, da bi ljudje za menoj kazali! In tudi doma te ni treba, če misliš samo gori pri tistih grajskih zijala prodajati — pri tistih, ki še naše vere niso, — da bi jaz še jedenkrat odgovor dajala! Bojim se jih pa tudi ne, in če hočeš, povem jim vse to na vsa usta, saj jaz ne dajem desetine tjà gori! In da boš vedel — rajša bi ti bila na vrat stopila takrat, ko si se rodil, kakor pa doživela, da bi mi ti luteranko v hišo vodil, in če bi bila — zlata!“

Rekši pobrala je grablje, zaobrnila se urno ter stopila v hlev.

„I, kaj pa je vender?“ dejal je slikar poluglasno za njo; pa ganil se ni z mesta. Zrl je nekoliko pred se k tlom, a potem obrnil se ter odšel ven iz vasi v gozd.

Ko ga tudi opoludne ni bilo domov k obedu, vprašal ni nihče domačih po njem, in molčé so se razšli vsi po svojih opravkih.

(Dalje prihodnjič.)

Zemeljski potresi.

Spisal J. Jesenko.

XXVII.

Ali potres res prizdiguje in znižuje zemeljsko skorjo?

Na drugem mestu je bilo že rečeno, da potresi naklanjajo ali tudi vzdigujejo poprej vodoravne in skupne sklade zemeljske skorje ter napravljajo tako zvane premete. Posebno zanimljivo pa je vzdigovanje in nižanje suhe zemlje in podmorskih tal, ker se po tem preminja površje zemeljskega obla, zlasti pa naličje suhe zemlje. Tu ne mislimo na ono počasno in redno vzdigovanje in nižanje, ki se godi v teku mnogih let ali vekov, ampak le na primerne prikazni, ki so jih potresi h kratu učinili.

Najlaže se ta prikazen opazuje ob morji; ker se skoro nič ne prominja srednja visokost gladine vesoljnega morja, vreže to ob suhi zemlji ali bregu skoro povsodi tako natanko mejo med vodo in suhim, da se zlasti vsako vzdigovanje zemlje lahko spozna. A tudi sredi celin opazujemo lahko tako vzdigovanje in nižanje zemeljske skorje po raznih premembah na njej n. pr. po padu in hitrosti rek, po večjem ali manjšem obzoru itd. Leta 1822. (19. novembra) je razsajal silovit potres po Čilskem ter mesti St. Jago in Valparajzo skoro popolnoma pokončal. Ravno takrat se je tam mudila glasovita angleška prirodoznanka Mrs. Graham. Ta je poročila v Evropo, da po natančnih preiskavah je potres vzdignil primorje zelo 30 mirijametrov na dolgo. V Valparajzu je vzdignil zemljo za jeden meter, pri Quinteri pa za $1\frac{1}{3}$ metra. Ob bregu so to spričevale tudi razne morske živali (kamenice, školjke in druge), ki so vsled tega prišle na suho in poginile. Reka pri malimu komaj poldrug kilometer od morja je na 100 metrov po potresu za 35 centimetrov močnejše padala, kar je zopet očitno pričalo, da se je bila zemlja ondu še bolj vzdignila kot ob morji. Angleški rastlinoslovec Cruikshanks je takrat pri Quinteri opazoval grebenine iz zelenjaka, ki so pred potresom zmerom bile pod vodo, a po njem so molele iz vode. Navaja tudi, da so vsi ondotni ribiči

trdili, da jo morje ondu postalo bolj plitvo in da se je umaknilo od bregov.

A evropski učenjaki niso verovali poročilu, ker še nikdar niso opazovali jednacega dogodka. Zatorej se ne bodemo čudili, da so vsi prirodoznanci, ki so pozneje obiskovali čilsko obrežje, pregledovali rečene razmere, da bi ono poročilo potrdili ali pa izpodkopali. Leta 1831. je prišel tja Meyen ter je pritržil vsem besedam učene gospice Grahamove. Našel je še razne navedene priče, kolikor so se mogle čez devet let ohraniti. Videl je še ob skalovji ostanke morskih rastlin in živalij, ki jih je bil potres prizdignil na suho. Isto so spričali tudi Freyer, Caldcleugh in Darwin. A če so kljubu temu še nekateri dvojili o resnici, priznati so jo morali, ko je še mladi bistroumni Darwin poročal o enakem dogodku iz Južne Amerike.

Angleški ladiji Adventure in Beagle sta na potovanji okrog zemlje bili ravno v Valdiviji, ko je močén potres razsajal po ondotnem primorju (20. febr. 1835) ter nad svojim središčem popolnoma porušil mesto Concepción. 4. marca sta bila Darwin in učeni voditelj onih ladij, slavni Fitzroy že na pretreseni pokrajini ter sta jo natanko preiskala in premerila. Dokazala sta, da je rečeni potres pokrajino vzdignil za 100 do 130 centimetrov; res se je pozneje zopet nekoliko znižala, a v aprilu je bila še zmerom 70 do 90 centimetrov nad nekdanjo visokostjo. Isto sta spričala pri otoku sv. Marija, ki stoji 4 mirjametre od celine. Ta otok se je iznad morja vzdignil na južni strani za 2 $\frac{1}{2}$ metra, na severni pa dobro za 3. Grezilo ali globomer je tudi pokazal, da so se v jednaki razmeri vzdignila podmorska tla, namreč za dobra 2 $\frac{1}{2}$ metra.

Dve leti pozneje je potres vzdignil primorje pri Valdiviji (7. novembra 1837.) Pomorščak Coste je 5 tednov po potresu obiskal otok Lemus, a našel je, da so se podmorska tla vzdignila za 2 $\frac{1}{2}$ metra. Nekateri grebenine so bile poprej zmerom pod vodo, a sedaj so molele iznad morja ter so bile pokrite z gnijočimi ribami in školjkami.

Ker je bilo dokazano, da so omenjeni potresi res prizdignili suho zemljo in razne grebenine in podmorska tla, iskali so potem dokazov za jednako vzdigovanje zemeljske skorje v minulih časih. Že bistroumna gospica Grahamova je dokazala, da se je čilsko primorje v minulih časih večkrat vzdignilo. Zasedila je namreč očitne, po večem vzporedne meje med morjem in suhim v preteklih časih.

Na drobno in bolj korenito je isto dokazal Darwin na vzhodni in zahodni strani Južne Amerike. Pozneje je v istem oziru preiskoval Alcide d'Orbigny vzhodno stran Južne Amerike zlasti porečje Laplate ter dokazal, da se je ondu večkrat zemlja h kratu vzdignila. Res da nimamo zgodovinskega poročila, da so potresi todi prizdigovali suho zemljo, tudi ne poznamo časa, kedaj se je to dogajalo, a po vsem smemo sklepati, da se je to dogajalo po potresih kakor pri Valparajzu, Valdiviji in Concepcionu.

Jednake učinke so opazovali tudi po drugih zemljinah. Leta 1819. (16. junija) je močen potres razsajal po delti veletoka Inda ter mesto Bhooj popolnoma porušil. „Precej po potresu, piše Lyell, so zapazili prebivalci Sindrijski 8 kilometrov od njih vasi dolg vzpet nasip, kjer je poprej bila popolnem ravna planjava. Temu vzdignenemu pasu so rekli Ulah-bund ali božji nasip ter ga tako ločevali od družega nasipa, ki so ga bili naredili prek posebne reške panoge. Ta novo vzpeta pokrajina je zelo 8 mirijametrov dolga tér seza od otoka Puhuma do Gareja; nje širjava od severa proti jugu meri dobro 2 mirijametra; najvišja nje točka stoji 3 metre nad nižino ob ustji.“ Najnovejši dogodek so opazovali leta 1855. na otoku Novi Zelandiji. Potres je 23. januarja skoro za 3 metre vzdignil zemljo na severno stran od Cookovega preliva. Prizdignil jo je na raznih krajih različno visoko, da, na južno stran od Cookovega preliva se je celó posedla ali znižala.

(Dalje prihodnjič.)

V obrambo.

I.

ožniki, vi sedli na sodnji ste stol,
 A méne na klóp ste zatóžno dejali.
 Obráz ste v gúbe resnóbnne ubrali.
 In óstro na mé se ozirate dol.
 Ti ostri pogledi, te resne gúbe
 Na vašem obrazi
 So živi dokazi
 Obsodbe moje in moje pogube!
 Obsojen tedaj pred vami stojím,
 Plahó ne, a žalostno res se držím!
 Ko ostra obsódba zvení na uhó mi,
 Pri srci bridkó je, bridkó in težkó mi.

Kakó bi srcá mi ne tla bolést?!
 Posvétíl domovju srcé sem in glávo,
 Da služim s tem svéto mu, bil sem si svest:
 Ne svoje, iskal sem le národa slavo,
 Ne svoje, iskal sem domovja korist,
 Namén mi je bil kot solnčece čist, —
 In zdaj takó!
 Ko bilo brezplodno moje bi délo,
 Srcé občutljivo bi pač me bolelo,
 A ne kot sedaj neizmerno strašno.
 Oh, misel, da domu škodljiv je moj trud,
 Ta mojemu sreču je vdarec prehud,
 Pač hujši na sveti
 Bi mene nikoli ne mogel zadeti.
 In vender še tega naj trpel bi nóm?!
 Ne tega pa nečem, ne morem, ne smem!
 Gospóda! Vi brídsko ste sódbó izrčkli,
 Očitno povem:
 S tó sódbó ste v živo dušo me spekli.
 To moje brezmejno dušno bolest
 Hladí mi jedino notránja zavest,
 Zavest nepremična,
 Da sodba je vaša brezmejno krivična.
 Krivična je sodba vaša in nična,
 To trdil bom, dôkler bom živ!
 In ker sem uverjen, da sem nekriv,
 Do národa svoj prijavljam prizív.
 Gospóda, ki naglo ste me obsodili,
 Ne da bi v zagóvor mi časa pustili,
 Vi bili mi trdi tožníki ste,
 Ob jednem mi ostri sodníki ste!
 Tako ni v navadi drugodi:
 Drugé drug toži, a drug pa sodí,
 Takó še med nami v tej pravdi se zgódi!
 Zatožbo vašo moj narod je bral,
 Natančen odgovor jaz nánjo bom dal,
 Sodník pa med nami — naš narod bódi!
 Tožniki, sè sodnjega stola dol,
 A narod naj sede na sodnji stol!

II.

Vam „javno menenje“ sicer nič ni v čisli,
 Le vaše sodbe so všeč vam in misli;
 A vender že star pregovor učí,
 Da vedno več vidi več očij,
 Več glav resnico prej zasledí.

Zató ker so glave posamne bolj zmótné,
 Pri nas so uvedli sodnije porótné, —
 Pravično in pametno to se mi zdí.
 In sodbi vseobčne porotne sodnije
 Prepuščam zdaj svoje jaz poezije!

III.

Izrek je poznán in sploh priznán,
 Da ni poezija kot svetli poldán,
 Ko solnce prejasno stvari obseva;
 A tudi ni kakor brezvezdna polnoč,
 Ko góste teme sovražna moč
     Nebó in zémľjo odeva.
 Ampak poezija je — polumrák,
 Ko zarje večerne zlati trak,
 Ob temenu góř polagoma gašne,
 Ko zvezde v višavi se vžigajo jasne,
 Ko zemľjo ogrinja pókoj sladák.
 Skoz sveti pokoj in zvezdni odsev
 Odmeva prijazno slavčev spev,
 In listje v veterci lahkem trepeče,
 Sladkó, ko duh spet z duhom šepeče.
 Skrivnostno vse krog,
 Vrt, polje in log!
 Oj, polumraka čarobnost vabljiva,
 Kakó te z veseljem mi duša uživa!
 Kedor je pa plah,
 In čutnice rad pretresa mu strah,
 Oj, tega se groza polóti,
 Ko mrak ga zasači na poti.
 Ko listje na grmu mehko zašumí,
 Že misli, da ropar za grmom preží;
 Te skale beléce se v luni prijazni
 Mrličev se zdijo mu grobne prikazni;
 Mogočni, samotni hrast
 Pa njemu je grozna, peklenska pošást,
 Ki hoče ga v svojo dobiti oblast.
     Oh, že se bliža,
     Že roke steza,
     Po njem že seza!
 Z odprtimi na široko očmi
 On plah beži,
 Bežeč se križa,
 Polmrtev domov prileti,
 Domá omedlí.

Na Kranjskem je torej 68% občin narastlo, 0·3% občin enakih ostalo, in 31·7% palo. Če Ljubljane ne jemljemo v poštev, imamo samo 8 sodnij, v katerih so vse občine narastle; več občin je narastlo, kot zmanjšalo se, v 15 sodnijah; jednako jih je narastlo in palo v 1 sodniji; več jih je palo kot narastlo v 6 sodnijah; vse občine se pa v nobeni niso zmanjšale. —

Št.	Sodnije	Stevilo občin z več kot													
		31. decembra 1880.						31. decembra 1869.							
		5000	4000	3000	2000	1000	500	pod 500	5000	4000	3000	2000	1000	500	pod 500
1	Kamnik				2	2	8	27				2	2	9	26
2	Ljubljana		1	2	3	10	9	3		1	1	3	11	8	4
3	Zatičina				1	1	5	17						2	3
4	Kočevje			1	1	5	7	8				2	4	6	10
5	Črnomelj			1		5	8	7		1		5	7	8	
6	Brdo				2	1	11	6				2	1	11	6
7	Litija				4	4	8	1				2	6	8	1
8	Radovljica				5	4	4	1				4	5	4	1
9	Vipava				1	3	7	3				1	3	7	3
10	Kranj			2	4	3	2	1		2	5	2	2	2	1
11	Bistrica			1	1	1	2	6				1	2	2	6
12	Metlika				1	5	4					1	5	4	
13	Novo Mesto	1		1	5	2	1		1		1	5	1	2	
14	Ribnica				4		2	4				3	1	2	4
15	Škofja Loka		2	1	2	4			1	2	2	4		2	2
16	Idrija		1	1		2	2	2		2		2	2	2	2
17	Senožeče			1		1	1	5		1		1	1	5	
18	Lašče				1	4	1	1				1	2	3	1
19	Vrhnika	1			1	3	2		1			1	4	1	
20	Kranjska Gora					3	3						3	3	
21	Logatec		1	1		3	1			1	1		2	2	
22	Mokronog				3	1	1			1		3	1	1	
23	Postojina			1	2	2				1	2	2			
24	Trebnje				3	1	1					2	2	1	
25	Tržič					2	3						3	2	
26	Žužemperk	1				2	2		1				2	2	
27	Kostanjevica			2	2					1	2	1			
28	Krško	1	1	2					1	1	2				
29	Radeče				4							3	1		
30	Lož		2				1			1	1			1	
	Skupaj	4	9	17	52	74	96	92	3	7	16	47	80	94	97

Najmočneje je tedaj narastlo število občin z več kot 2000 ljudmi, namreč za 5 ali za ravno toliko, za kolikor je palo število najmanjših občin. Najmočneje je palo število občin z več kot 1000 prebivalci, namreč za 6, to je za toliko, za kolikor je narastlo število največjih občin z nad 3000 ljudmi in število občin z več kot 500 ljudmi skupaj —

Štv.	Občine z več kot 3000 ljudmi	Prebivalstvo		Štv.	Občine	Narastaj v %
		31. dec. 1880	31. dec. 1869			
1	Mesto Ljubljana . . .	26.284	24.259	1	Devica Marija v Polji	+24.1
2	Št. Mihael-Stopiče . . .	7.364	6.955	2	Kočevoje	+17.0
3	Vrhnika	5.556	5.290	3	Planina	+13.8
4	Žužemperk	5.231	3.985	4	Velika Dolina	+10.6
5	Krško	5.228	5.072	5	Idrija	+ 8.9
6	Cirknica-Begunje . . .	4.999	4.656	6	Ljubljana	+ 8.4
7	Dobrunje p. Ljubljani	4.964	4.791	7	Bloke	+ 8.1
8	Selca pri Škofji Loki	4.679	4.722	8	Cirknica-Begunje . . .	+ 7.4
9	Cerklje pri Krškem . .	4.439	4.233	9	Št. Mihael-Stopiče . . .	+ 5.8
10	Stari Trg pri Loži . . .	4.349	4.282	10	Vrhnika	+ 5.0
11	Št. Rupert pri Mokronogu	4.345	4.224	11	Žužemperk	+ 4.9
12	Idrija	4.284	3.937	12	Cerklje pri Krškem . . .	+ 4.9
13	Bloka nad Ložem	4.099	3.790	13	Škofja Loka	+ 4.3
14	Škofja Loka	4.051	3.885	14	Raka	+ 3.9
15	Vinica pri Črnomlju . . .	3.907	3.898	15	Dobrunje	+ 3.6
16	Št. Jarnej pri Kostanjevici	3.866	3.786	16	Mirna Peč	+ 3.3
17	Žir z Vrhom pri Idriji	3.741	3.649	17	Krško	+ 3.0
18	Planina	3.661	3.220	18	Št. Rupert	+ 2.9
19	Stara Loka	3.631	3.767	19	Žir-Vrh	+ 2.5
20	Hrenovice-Razdrto . . .	3.612	3.892	20	Št. Jarnej	+ 2.1
21	Postojina	3.543	3.606	21	Trnovo	+ 1.9
22	Mirna Peč pri Novem Mestu	3.362	3.155	22	Stari Trg	+ 1.6
23	Cerklje pri Kranji	3.269	3.449	23	Medvode	+ 1.0
24	Velika Dolina pri Kostanjevici	3.236	2.929	24	Studeneč	+ 0.3
25	Raka pri Krškem	3.147	3.029	25	Vinica	+ 0.2
26	Studeneč pri Krškem . . .	3.101	3.090	26	Selca	- 0.9
27	Št. Jurij pri Kranji	3.101	3.193	27	Postojina	- 2.6
28	Devica Marija v Polji . . .	3.084	2.481	28	Št. Jurij	- 2.9
29	Trnovo pri Ilirski Bistrici	3.083	2.927	29	Stara Loka	- 3.5
30	Medvode pri Ljubljani . . .	3.044	3.015	30	Cerklje pri Kranji	- 5.2
31	Kočevoje	3.042	2.591	31	Hrenovice-Razdrto	- 7.2

Omenjene občine imajo skupaj 147.269 prebivalcev ali 30.6 % vsega kranjskega prebivalstva. V zadnjih jednajstih letih so se

pomnožile za 6.411 ljudij ali skoro za 4·7 %, to je za 1·5 % močnejše, kot prebivalstvo kranjsko sploh in za 3·9 % slabše, kot dolitavsko prebivalstvo sploh. Močnejše, kot v Dolitavskem sploh, narastlo je od omenjenih občin samo 5; močnejše, kot na Kranjskem sploh, 16.— Zmanjšalo se je prebivalstvo v 6 občinah. Posebno velik je narastaj občine Devica Marija v Polji, in to vsled tega, ker so jej prišteti prebivalci novo osnovane blaznice na Studenci.

„Specimina linguae palaeoslovenicae.“

Edidit V. Jagič. Spt. 1882, 8°, 147. T. p. n. „Obrazcy jazyka cerkovnoslavjanskago po drevnejšim pamjatnikam glagoličeskoj i kirillovskoj pišmenosti.

Odkar je že pred blizu petnajstimi leti pošla slavnoznanana staroslovenska krestomatija Miklošičeva, nismo imeli nobene učne knjige, katera bi bila sistematično sestavljena ter v formalnem oziru točna in dovršena, mogla v berilo služiti onim, ki se uče staroslovenskemu jeziku, tako da je moral sam Miklošič s svojimi učenci čitati svojega v čisti panonški slovenščini pisanega sv. Matevža. Taka knjiga je pa neizogibna potreba vsem vseučiliškim slušateljem, vsem srednješolskim učiteljem in sploh vsem samoukom, ki se resno pečajo z divnim jezikom staroslovenskim; kajti le malokdo ima priliko po velikih knjižnicah čitati razne imenitne rokopise same ali svoje znanje zajemati iz dovoljnega števila tiskanih knjig staroslovenskih, osobito ker so tiskani zborniki staroslovenski navadno tako dragi, da si jih posamezen človek vseh raznovrstnih niti nakupiti ne more.

Veseli pozdravljamo za tega delj novo krestomatijo staroslovensko, katero je te dni v Peterburgu na svetlo dal akademik V. Jagič, profesor slovanskim jezikom na vseučilišči Peterburškem.

Vsebina jej je ta:

Prvi list nam kaže azbuko glagoliško in cirilsko, zadnje v stari cerkovni in novejši grajanski obliki. Ostala knjiga je razdeljena v štiri dele: I. obseza spomenike glagoliške, II. cirilske, III. vzgled „pravopisanija ruskago“ in „pravopisanija srbskago“, in IV. kratek slovarček.

„Glagoličeskie pamjatniki“ polnijo v knjigi celih 33 strani in priobčeni odlomki so vzeti iz najstarejših, najlepših in najznamenitejših spomenikov glagoliških: namreč iz Zografskega, iz Marinskega ali Grigorovičevega, iz Vatikanskega ali Assemanijevega evangelija, iz Klocovega

zbornika, iz Makedonskega lista, iz Sinajskega trebnika in iz panonsko-moravskega služebnika po latinskem obredu.

Drugi del („Kirillovske pamjatniki“) tudi na 33 straneh obseza večje odlomke iz Savine knjige, iz evangeljskih beril Undolskega (fragmentum Mosquense) in Kiprijanovega (fragmentum Petropolitanum), iz psaltira Sluškega, iz zbornika Supraselskega (martyrium s. Codrati, vita s. Gregorii papae) in odlomek Hilendarski.

V tretjem delu, 43 strani obsežnem, nahajamo najprej Ostromirovo evangelije, Turovske liste (fragmentum Taurinum), Evgenijevske liste (fragmenta Eugeniana), izbornik Svjatoslava iz l. 1073., Moskovsko-uspenski zbornik XII. veka. Dalje v srbskoslovenskem pravopisu: Simeonovo evangelije iz konca XII. veka, kormčajo iz 1262. leta, in napósled zbornik poučenij XIII. veka iz slavnoznane rokopisne zbirke Mihanovičeve.

Zadnjih 34 strani nam podaje vestno sestavljen staroslovensko-grško-latinski slovarček.

Po tej tukaj navedeni vsebini vsak znalec staroslovenskih spomenikov lahko posnema, s kakim bistrim očesom je Jagič izbral in s kakim finim ukusom sestavil to v resnici krasno berilo staroslovensko. Osobito nas veseli, da je v svojo krestomatijo vzel tudi odlomke nekaterih dozdaj nam zapadnim Slovanom največ samo po imenu znanih zbornikov staroslovenskih.

Knjiga je v prvi vrsti namenjena učencem Jagičevim in za tega delj so kratke opazke in naslovni napisi sestavljeni v ruskem jeziku, vender se nádejemo, da se bode tudi po slovanskem jugu in zapadu razširila tako, kakor zaradi prelepe vsebine svoje po polnem zasluži. Kje se dobiva in po čem, danes svojim bralcem še ne moremo povedati, ker je v Ljubljano došla naravnost iz Peterburga. L.

Knjige „Matice Slovenske“ za 1881. leto.

II.

Somatologija ali nauk o človeškem telesu, učiteljščem in višjim učilnicam spisal dr. Jan. N. Woldrich. — Po četrtem natisku poslovenil Fran Erjavec. V berilo vtisnenih je 140 slik. Založila in izdala „Matica Slovenska“. V Ljubljani, 1881. Natisonli J. Blaznikovi nasledniki. Cena 75 kr.

Komur so bile znane zapreke, ki so se bile pokazale o porodu potrebne te naučne knjige, ta pač ni pričakoval, da bode že letos ležala pred nami. A zastalo delo vzel je g. prof. Erjavec v roke in v teku

nekoliko tednov je že iznenadil Matičin odbor z dovršenim prevodom, tako da ni bilo končno nobene zamude. Somatologija je poslovenjena po znani Woldričovi knjigi, ki se rabi že mnogo let po višjih učiliščih našega cesarstva; slike so one, kot jih ima izvirnik. Pri njihovem opazovanji motijo nekoliko črke, ki zaznamujejo posamezne dele slik; v nemškem originalu so te črke navadno začetnice dotične besede — n. pr. ma kaže na Magen — kar iskanje organov zelo olajšuje, a Matica je bila primorana rabiti založnikove clichéje in tedaj se te neprilike ni bila moči ogniti; sploh pa se na to lahko pozabi pri tolikih prednostih, ki jih nahajamo v lični tej knjigi.

O razdelitvi njeni ne bomo govorili, ker je jednaka originalu, ki je v svojih novejših izdanih mnogo izboljšan in popravljen. Pridejana so mu tudi „Zdravstvena pravila“, kjer se ob kratkem poučuje, kako je treba gojiti in negovati razne organe (gibala, hranila, občutila, kožo itd.); sploh je vsa knjiga sestavljena tako, da ni samo suhoparna šolska knjiga, temveč tudi prijetno berilo, ki mora zanimati vsacega omikanega človeka in ki bi je ne smeli pogrešati v nobeni olikani hiši. Zato pozdravljamo tudi s tega stališča novo Somatologijo in jo gorko priporočamo prijateljem prirodopisja, osobito človeškega.

Knjigi je pridejan tolmač, ki nam razlaga poprej rabljene izraze. In tu se pač izplača, da si te izraze nekoliko bolj natanko ogledamo. Ako je že sploh vsako Erjavčevo delo zanimljivo v jezikoslovnem oziru, menimo, da to velja še posebno o tej Somatologiji. Tu nahajamo za razne organe toliko krasnih izrazov, ki so vzeti iz národa in ki so marsikomu že ušli iz spomina, kdor je živel po mestih in si pojil dušo s tujim znanstvom; drugi izrazi pa, koje je ustvarila veda sama, zopet so taki, da ne vemo, bi li prej omenili krasote in gibčnosti rodnega nam jezika ali pa spretnosti g. pisatelja, ki nam podaje tako lepe, blagoglasne termine. Iz zoologične terminologije smo imeli do sedaj pač malo izrazov; tisto, kar se nahaja v „Prirodopisji živalstva za spodnje razrede“, obseza le zunanji opis telesa, a kdor bi jih bil iz anatomije iskal, prišel bi bil kmalu v zadrego. S Somatologijo naredili smo sedaj velik korak naprej. Kdor nam bode pisal znanstveno zoologijo, imel bode primeroma lahko delo; da bodo tu nam podani termini obveljali, pač ni dvojiti, saj je učeni g. prelagatelj prva naša avtoriteta na tem polji!

Nemški jezik hvalijo zaradi lepih zloženih samostavnikov, ki olajšujejo posebno v znanosti razumljivost in natančnost izraza in ki delajo prelagatelju na naš jezik čestokrat preglavico. In vender je

slovenščina jako zmožna za jednake besede, ki nam jih podaje v ravno tako krasni, a mnogo krajši obliki; naj omenimo tu le nekaterih na pr. gibala = Bewegungsorgane, okostje = Knochensystem, prebavje = Verdauungssystem, žilje = Gefäßsystem itd.

Zraven nahajamo nekaj izrazov, ki so do sedaj malo znani v našem slovstvu, a umejo se lahko vsled družega priprostega in umevnega jezika, v katerem je pisana vsa knjiga; dolge perijode nemškega izvirnika razcepljene so na posamezne stavke, kar omenjeno lastnost in rabljivost knjige, — osobito šolske in učne knjige — jako povikšuje.

Tisk je lep in razločen, samo da bi nekoliko debelejši papir ne bil škodoval; a to se pozabi pri vsebini Erjavčeve knjige, ki jo končno še jedenkrat toplo priporočamo slovenskemu občinstvu. Ne samo oni, ki se peča s šolo, temveč vsak prijatelj prirode in vsak jezikoslovec našel bode v njej mnogo, kar ga bode zanimalo in veselilo!

Ivan Šubic.

„Archiv für slavische Philologie“.

Jagičevega zbornika za slovansko filologijo, o katerem smo že večkrat govorili v svojem listu ter ga priporočali svojim bralcem, prišel je VI. knjige 2. zvezek na svetlo, poln najzanimljivejših, učenih razprav in književnih naznanil. Prof. Nehring nadaljuje svoj članek „über den Einfluss der alttcheischen Sprache und Literatur auf die altpolnische“ in A. Kalina svojo razpravo „Anecdota palaeopolonica“. Prof. A. Brückner priobčuje jako imenitno razpravo „Pripegala“, v kateri dokazuje, da Pripegala ni Priapus ali Belphegor, kakor se je do zdaj mislilo, ampak slovansko božanstvo, stsl. Pribyhvalū, augmentum laudis habens, katero ime Miklošič navaja v „Bildung der slav. Personennamen“ str. 239. Prof. Jagič začinja daljšo razpravo „zur Berichtigung der altrussischen Texte (passio st. Codrati). Osobito zanimal nas je koreniti spis W. Wollnerjev „der Lenorenstoff in der slavischen Volkspoesie“, v katerem g. pisatelj dokazuje in z vzgledi pojasnjuje, da je snov Bürgerjeve balade znana do malega vsem narodom slovanskim, Grkom in Arbanasom. „Der Inhalt dieser Mährchen und Lieder ist einestheils der, dass der verstorbene Liebhaber (Bräutigam) durch die Thränen und die Sehnsucht seiner Geliebten, oder auch durch die Zauberkünste derselben, aus seiner Grabesruhe aufgestört, die, meist von seinem

Tode nichts ahnende Geliebte aufsucht, mit ihm zu gehen beredet und sie dann mit sich ins Grab zu ziehen bemüht ist. Soweit stimmt der Stoff mit dem der Lenore. Nun tritt aber in der Mehrzahl der slavischen Versionen ein neues Motiv hinzu: das Mädchen flieht in dem Augenblicke, wo sie ins Grab steigen soll, in ein Haus, das sich als die Totenkammer herausstellt, und riegelt sich ein. In der Kammer liegt ein Leichnam (in einer Version drei); an ihn wendet sich der Verfolger um Herausgabe seiner Braut. In den meisten Fällen ist auch der Todte bereit dazu; ehe es ihm aber gelingt zu öffnen, kräht der Hahn und das Mädchen ist gerettet. In einem Märchen gelingt es beiden Todten des Mädchens habhaft zu werden, wogegen in einem andern der Verfolger durch den anderen Todten, der des Mädchens Partei ergreift, zurückgewiesen wird.“ G. pisatelj navaja potem vsebino dotičnih pravljic in narodnih pesnij iz maloruskega, litavskega, poljskega, češkega, slovenskega, srbskega, bolgarskega, grškega in arbanaskega jezika. Iz našega slovenskega narodnega pesništva omenja g. W. Wollner znano, po vsebini Lenori podobno narodno pesen „Anzelj“ in kajkavsko pravljico „Cura jaše s mrtvecom“ iz Valjavčevih „Narodnih pripovedk“. Veseli nas, da more tudi „Ljubljanski Zvon“ danes podati interesanten donesek k temu gradivu. G. prof. S. Rutar na drugem mestu priobčuje v našem listu narodno, do zdaj še ne znano pravljico o Lenori iz tolminskih hribov. G. A. Wollner prihaja v svoji lepo pisani preiskavi do tega rezultata, da je pravljica o Lenori najbrž srbskega izvira.

V oddelku „kleine Mittheilungen“ nahajamo naslednje razprave. Prof. J. Gebauer v članku „über die Nationalität der Prager Gregoriusglossen“ dokazuje, da so te gløse česke, a ne staročeske in starobolgarske, kakor misli Patera. V. Jagič nam v razpravi „das russische Adjektiv „chorošij“ podaje etimologijo te do zdaj temne besede ter priobčuje vrhu tega še dva jezikoslovna spisa: „litauisch te: slavisch tū, atū“ in „das slavische Praesens bađa“. Prof. Tieffrunk popravlja nekatere napake, katere o českem, osobito pesniškem slovstvu obseza znana Pypinova zgodovina slovanskih književnostij. Taki popravki bi bili zelo potrebni tudi o slovenski književnosti, katero je Pypin po nekatere mesta po vrhu in v obče pogrešno opisal.

Zadnji oddelek je „bibliographischer Bericht“. V njem akademik V. Jagič ob kratkem neizrečeno točno, stvarno, poučno in ljubeznivo poroča o vseh raznovrstnih znanstvenih knjigah, ki so zadnje mesece

v raznih jezikih slovanskih ugledale beli dan. To je poročilo, iz katerega ne samo strokovnjak, temveč vsak omikan Slovan, ki se je nekoliko ozrl okolo sebe, more zajemati obilico krasnih poukov. Predalec bi sezali, ako bi o tem poročilu hoteli kaj več govoriti. Omenjamo mimo gredé naznanil samo dveh treh knjig. Dobravskega razpravo „der slavische Interrogativsatz“, katera se je tudi v nas Slovencih — hvalila, Jagič odločno graja, naštevaje jej mnoge napake. „Sein bester Freund, pravi, würde offenbar der sein, der ihm den Rath ertheilt hätte (jetzt leider schon zu spät) diese Leistung in dieser Form überhaupt nicht zu veröffentlichen“. O Celestinovem „Preširnu“ omenja, da pogreša v njem natančnejšega izvestja o prijateljski zvezi Preširnovi s Stankom Vrazom . . . . „beide sind und bleiben ungemein liebliche dichterische Gestalten, die in gleichem Maasse verdienen von den benachbarten Slovenen und Kroaten gelesen zu werden.“ Obširneje govori o Šumanovih „Slovenich“ ter iz knjige našteva nekatere nedostatke, o katerih je največ tudi prof. Rutar že pisal v našem listu. Svojo sodbo konečno sklepa tako, „dass in dem Werke, wie es jetzt aussieht, der mir im ganzen so sympathische Charakter der Slovenen nicht voll in allen seinen ethnischen und moralischen Zügen zum Vorschein kommt“. O tej priliki pripovedujemo, kar smo pozvedeli iz bistrega vira, da je imela knjiga v začetku drugačno podobo, a da se je pozneje brez vednosti in brez dovoljenja prof. Šumana iz rokopisa ne gledé na celoto marsikaj izbrisalo in izpustilo; za tega delj nam knjiga ni prišla taka v roke, kakeršno nam je hotel prof. Šuman podati.

Imenitna za literarno pravdo, v katero se je prof. Šuman s svojim v obče vrlim in jako hvale vrednim delom zapletel o kajkavcih, zdi se nam izjava prof. Jagiča, kateri o tej stvari piše tako: „Sprachlich, d. h. wenn die linguistischen Merkmale eines gesprochenen Dialektes allein in die Wagschale fielen, würde ich selbst nach dem Dialekte meines Elternhauses, meiner Vaterstadt (Varaždin, ured.) und der engsten Heimat überhaupt zu den Slovenen zu zählen sein, das lässt sich nicht läugnen; ebenso wie man andererseits sagen darf, dass der politische Verband und die höhern Ideen der glücklichen und segensreichen neuern Zeit meine Heimat zum untrennbaren Glied eines andern grössern Ganzen gemacht haben.“ To je tudi stališče Miklošičevo in — Šumanovo! Čestitamo veleučnemu hrvatskemu in ruskemu akademiku Jagiču na tej korektni, plemeniti, iz globokega znanja in nepristranskega mišljenja izvirajoči izjavi, zaradi katere so ga njegovi hrvatski zemljaki, kakor vidimo iz njih glasil, začeli že smešiti ter in effigie križati.

„Archiv für slavische Philologie“ izhaja pri Weidmannu v Berlinu. Vsako leto pride na svetlo po jedna knjiga v štirih zvezkih. Vsaka knjiga stane 20 mark (= 12 gld.), ali vsak zvezek 6 mark (= 3 gld. 60 kr.) Po Slovenskem bi si ga morala naročiti vsaj vsaka srednješolska učiteljska knjižnica.

L.

„Vračara ili Baba Hrka“.

Opereta Davorina Jenka.

Srbski listi, ki nam dohajajo iz Novega Sada, in tudi druge novine, katere nam je iz Belega Grada prijazno poslal g. inženir S. Roš, polni so vznesene hvale našemu genijalnemu rojaku g. Davorinu Jenku, kapelniku pri narodnem srbskem kraljevskem gledališči v Belem Gradu. Dne 3. maja predstavljala se je namreč v tem gledališči prva izvirna srbska opereta Jenkova: „Vračara ili Baba Hrka“ in občinstvo je to prvo večje delo našega rojaka na polji vokalne muzike vzprejelo s tako živo pohvalo in takim srčnim odzivom, da se je morala opereta štirikrat ponavljati in da je moral gledališki upravitelj na željo kraljice Natalije skladatelju izreči njeno kraljevo zahvalo „na ozbiljnem zauzimanju oko razvića narodne muzike“. Libreto je sicer rumunskega izvira ter nima posebne vrednosti, a muzika Jenkova je tako divna, da je srbski glasbeni kritiki ne morejo prehvaliti. Takó na priliko pišejo novosadske „Srpske Ilustrovane Novine“ (l. 20, str. 127) „Jenko je ovim delom uvenčao sve svoje dosadanje radove... Pesme u ovoj opereti odlikuju se sve, kako lepotom sa tehničke strane, tako i varijacijama u izkazu osećaja“... In „Srpske Novine“ pravijo: „G. Jenko je sa svojom kompozicijom podigao srpsku muzikalnu svest, otvorio novu eru muzike u Srpstvu i na sjajan način pokazao, što je u stanju učiniti talenat, udružen s narodnim genijem. On je ne samo osnažio i podigao našu odanost prema njemu i naše poštovanje prema njegovom talentu, koji nam je i pre lepe probe svoje moći dao, nego nam je i našu narodnu muziku učinio milijom i dragocenijom. Jenko je ovim delom podigao sebi spomenik u našoj muzikalnoj literaturi, spomenik, koji će, pored Stankovićevog, vrlo časnó mesto zauzimati, a kako se u nekoliko i riznicom narodnog muzikalnog blaga poslužio, to je pokazao, kakve dragocenosti leže u našem narodnome pevanju“.

A osobito človeku dobro dé, da Srbje o tej priliki Davorinu Jenku presrčno hvalo in največje spoštovanje izrekajo, zaradi velikih zaslug, katere si je ta rojak naš pridobil za razvoj srbske muzike v občé, naštevaje ogromno število prelepih koncertnih pesnij njegovih, s katerimi je obogatil poprej skromno glasbeno literaturo srbsko. Iz vsega srca radujemo se tudi mi tega krásnega vspeha Jenkovega ter obžalujemo o tej priliki, da so se baš o tem genijalnem rojaku našem mogle obistiniti besede: nemo propheta in patria sua! Da se je to moglo pri nas zgoditi, to ostane večni madež na slovenstvu. L.

Zlata knjiga.

Poezije. Zložil S. Gregorčič. I. Založil Ig. Gruntar; tiskala Klein in Kovač v Ljubljani 1882, 8°, 158 str. Cena po 1 gld.

II.

Odkar nam je za Vodnikom v tridesetnih letih tékočega stóletja „Kranjska Čebelica“ po obliki in vsebini presnovala pesništvo slovensko, poslala so dobrotna nebesa Slovincem v vsakem desetletji velikega pesnika, ki je s svojimi neumrjočimi pesnimi korenito označil razvoj našega pesništva ter vrhu tega zaznamoval lepi napredek vsega književnega, vsega kulturnega življenja slovenskega: četrto desetletje nam je rodilo Preširna, peto Levstika, šesto Jenka, sedmo Stritarja in zdaj na meji osmega in devetega veselimo se Gregorčiča.

Gotovo bi bilo poročevalcu mikavno in tudi hvaležno delo, na tem mestu obširneje govoriti, kakšnega literarnega pomena je Gregorčičevo ime v književnosti slovenski ter preiskavati, v kakšnem razmerji stoji s predniki svojimi: kaj ima z njimi skupnega, kaj od njih različnega; kaj se je od njih naučil, kaj je svojega prvotnega in izvirnega položil v svoje „Poezije“. A da se že danes ne lotim take razprave, najimenoitnejši uzrok je ta, ker mislim, da nam bode tako priden in delaven pesnik, kakor je Gregorčič, še večkrat dal priliko obširneje razpravljati o njegovih poezijah in potem tudi ta, ker sem uverjen, da naš pesnik, dasi je že zdaj klasično dovršen, nikakor še ni dospel svojega umetniškega vrhunca.

Zbral nam je pesnik svoje „ude“, kakor pravi, da bi nam podal svoj „kip“; a ta kip, dasi tako krasen, tako veličasten, vendar še ni celoten. In hivalo moramo vedeti nebesom, da jo tako; kajti ako nam že te „Poezije“, kar jih imamo tukaj pred seboj, tako živo sezajo v dušo, koliko nam je pričakovati od njega, kadar celotna podoba njegova stopi pred strmeči svet.

Ako pa tudi Gregorčič ni še priobčil vseh svojih poezij, ako se bode pesnik tudi odslej še množil in dopolnjeval na vse strani, vendar nam je že iz priobčenih proizvodov njegove muze poznati „glavo in srcé“ njegovo.

In to glavo, to srcé hočemo si tukaj v kratkem ogledati.

Ko prebiramo Gregorčičeve pesni, kažejo nam po svoji večini nekaj jednakega, nekaj skupnega. Misli so raznovrstne, motivi razni, vtis različen; a skrivaj med vrstami leze kakor rudeča nit nakakov duševen razpor. Skrivaj, pravim, in zategadelj ga morebiti nekritični bralec niti opazil ne bode, a paznemu presojevalcu je ta razpor očiten ravno zaradi tega, ker se na več mestih, dasi v raznih oblikah ponavlja. Nečem trditi, kar sem že večkrat slišal, da je ta duševni razpor Gregorčiča za pesnika naredil, a vplival je gotovo nanj, sodim pa, da ne bode vedno. In kadar se tega vpliva iznebi, storil bode velikanski korak v oblast večnolepega pesništva. To je še neko „prerojevanje, presnovljanje“. Boj še ni končan, a konec ga bode, konec ga mora biti! Ko čitamo otožno donečo pesen, vsiluje se nam nehoté misel in navdaje nas strah, da bode narurna, zdrava in krepka sila v pesniku podlegla, da bode pesnik zašel v nepogumno, a vendar tako zapeljivo gibanje in guganje mehkega subjektivnega svetobola; preobrnemo list in divna moč pesnikova vzraste zopet tako gigantično, da se jej mora klanjati vsak ter pripoznavati, kako visoko nad nami stoji ta pesniški genij! Kdor ne čuti tega, bere naj zaporedoma pesni „V mraku“ (str. 38) in „Človeka nikar!“ (str. 45).

In ravno ta zdrava, krepka, elementarna sila pesnikova ustvarila nam je najlepše, najveličastnejše pesni. In med te bi v prvi vrsti štel pesen „Soči“ (str. 85) in „Človeka nikar!“ Ideja, dikcija, stik — vse je nedosežno dovršeno in izvirno in kakor je pesnik v prvo položil ves sveti ogenj domovinske ljubezni svoje, tako je v drugi upodobil najglobokejše filozofiške svoje nazore. V slovenski književnosti nimamo nobenega pesniškega proizvoda, ki bi se tema, pesnima mogel primerjati. Take pesni so neumrjoče!

In kako ta elementarna sila premaguje v našem pesniku, kaže nam jasno še mnogo pesnij, tako n. pr. „Kupa življenja“ (str. 29):

Kedor je možák,
Strupene se kupe ne brani,
Sladké se nikdar ne vpijáni,
No vedno ostane enak,
In vedno ohrani
Si pokoj sladák!

A še krepkeje jednak čút izraža veličastna pesen: „Na bregu“ (str. 40). Pesnik stoji na skali ob morskem bregu ter zre v razljučene valove, ki srdito butajo ob kamenito bregovje, tako da mu bele pene brizgajo v obraz. A skala se ne gane, in tudi pesnik na skali se ne umakne morskemu viharju:

Ko v steno valovje osode vihar
Ob mé se zaganja;
A duh se ponosni ne vklanja:
Ti streti me moreš, potreti nikdár
Osode sovražne besneči vihar!

To je vznesena možka beseda!

In kaj pravi v „Izgubljenem raji“? (str. 48):

Nespametno ljudstvo, čémú—li tvoj stok?
Na delo! Ne nosi mi križema rok!
Povrni se sámó v prvotnost nazaj,
In našlo povsodi prvotni boš raj!

Te pesni zdé se mi za pesnikovo zdanje in bodoče mišljenje tako značajne, da jih nalašč poudarjam na prvem mestu.

Poleg teh moramo v obče domovinske pesni Gregorčičeve prištevati najlepšemu cvetju slovenske lirike. Koga ne bi do solz genila oda „Domovini“ (str. 107), peta zlati, zapuščeni, tožni, s solzami in krvjo napoljeni materi? Ta glas, ta mehki, srčni glas, ki od kraja do konca preveva vso pesen, odkriva nam vso neskončno ljubezen, katero blag sin goji do nesrečne matere, baš zaradi nesreče njene že bolj iskreno ljubljene! Isto plemenito ljubezen razodeva tudi „Znamenje“ (str. 150), ki nam v priprosti obliki narodne pesni izraža najglobokejši čút. — Ali kaj naj porečem o pesni „V pepelnični noči“ (str. 111)? Komaj je bila lani v „Zvonu“ natisnena, že so jo deklamovali po vseh čitalnicah in šolah slovenskih. Človek ne vé, komu bi se bolj čudil: ali izvirni veličastni ideji, ali načinu, kako je pesnik izrazil to idejo. — Čisto nova je tudi misel v klasični elegiji „Na potujčeni zemlji“ (str. 86). Pesnik gleda

ravno, solčno, vinorodno Furlanijo, podobo rajskega vrta; a srce se mu užalosti, ko se domisli, da

Naš bil nekda je ves ta raj;
Očetom našim domovina!

A zdaj se širi tod tuj rod in tujei gospodarijo zemlji nekda naši. Kako se je to zgodilo? Najde se časi, pravi pesnik, pergamenet, na katerega je bil učen mož napisal krasne pesni, modre reke, vredne, da bi se ohranili na večne čase. A ta list dobi neveden tujec v roke in ker napisane modrosti ne ume, izbriše stara slova ter nariše nanj svoje črte.

Tak list prostran si ti ravan!
Naš ded tu pisal svoja dela,
Naš govor čul si prek poljan,
Tu pesem naša je živela.

A zdaj zatrt je tod naš glas,
In tuji krog zvené glasovi,
Tuj trg in grad, tuj ves je kras,
Oh, naši so samo — grobovi.

In tista pedosežna „Na sveti večer“ (str. 8)! Kakor mlado dekletce gre na sveti večer v potok gledat, da bi v vodi opazila podobo svojega ljubega in jo iz dna valov pozdravi krasan, ljub obraz, ki jej s sladkim nasmehom pravi, da je tukaj čas njiju združbe: tako tudi pesnika vleče na sveto noč, da bi se prinagnil nad vodo ter iz proročnih valov zvedel svojo in svojega naroda usodo:

Kdaj srečno moje bo domovje?
Rešitve njemu le še ni?
Kaj mi razkrilo boš, valovje?
Nadjá srce se in — boji! . . .

V tretjo vrsto prišteval bi tiste pesni, v katerih nas pesnik z živo, s pravim krščanskim duhom napolnjeno, iz srca izvirajočo in v srce prodirajočo besedo vzpodbuja k pravi ljubezni do svojega trpečega brata in k dejanski ljubezni do trpeče domovine.

Odpri srce, odpri roké,
Otiraj bratovske solzé,
Sirotam olajšuj gorjé!
Kedor pa srečo vživa sam,
Naj še solzé preliva sam!

„Sam“ (str. 10).

Tako nas uči pesnik ter dostavlja:

Odločno odpovej se svoji srčci,
Goreče išči drugim jo doséči,
Živeti vrli mož ne smé za sé.

„Daritev“ (str. 28).

Odprto srcé in odprte roké
 Imej za trpečega brata ;
 A trdno zapahni uhó in srcé,
 Ko trka sovraštvo na vrata.

„Samostanski vratar“ (str. 97).

In svojega prijatelja opomina („Slovo in naročilo str. 90):

Značajan sam še v ljudstvu značaj,
 Oživljaj, góji in krepčaj!
 Na to mi prvo skrb obračaj:
 To naša je naloga zdaj.

In še krepkeje isto misel izraža v nedosežni pesni „Življenje ni praznik“ (str. 62).

Ni praznik, predragi mi, naše življenje,
 Življenje naj bode ti delaven dan,
 Od zora do mraka rosan in potán.
 Ti lajšaj človeško trpljenje!
 Ne plaši se znoja, ne straši se boja,
 Saj moško dejanje krepčuje moža,
 A pokoj mu zdrave moči pokonča,
 Dejanje ti ljubi, a bój se pokoja!
 Dolžan ni sam ó, kar veleva mu stan,
 Kar more, to mož je storiti dolžan!

Kakor vsak velik pesnik, povzdiguje se tukaj Gregorčič do pravega narodovega in domovinskega učenika, ki najplemenitejše nauke seje svojim rojakom v srcé!

A ne uči nas samo ljubezni do trpečega brata, nego dejanski jo tudi sam zvršuje. Saj je duhovnik, duhovnik živo čutečega, blagega srcá, kateremu se tolikrat odkriva človeško gorje ondu, kjer je prikrito posvetnim očem:

Pravico v grob so dévali,
 Pri grobu jaz sem bil,
 Pogrebei so prepevali,
 A jaz solzé sem lil.

Zrl bratoljubja sem pokòp . . .
 Ko grob se je zaprl,
 Smejal se je spremnikov trop,
 V bridkosti jaz sem mrl.

Uzore pokopali so, . . .
 — Oh, to dočakal sem! —
 Na grobu tam plesali so,
 Grenko jaz plakal sem.

On plaka s siromakom, ki (str. 20) toži:

To pa nadloga vseh nadlog
 To hudo je najhujše,
 Da, ker sem reven, ker ubog
 Me ljudstvo zaničuje.

Gorečo molitev moli za zapuščeno siroto (str. 34) in v pesni, po formi kakor po mislih čudovito dovršeni, prosi „O nevihti“ (str. 70) grozečega Boga, da bi se usmilil siromaka-kmeta, kateremu toča preti uničiti žulje pridnih rok. — In tudi mrtvih ne pozabi! Ko na vseh svetnikov dan vsak venča s cveticami grobove dragih svojih pokojnih,

Kogá, kogá pa srce moje
Spomina se tačas? . . .
Vas, zabljeni grobovi,
Kjer križ ne kamen ne stoji,
Ki niste venčani s cvetovi,
Kjer luč nobena ne brli.
O če nikdo
Nocoj se vas ne spomni,
Pozabil ni vas pevec skromni
In pa — nebo!

Gregorčič se nam v „Poezijah“ kaže skoro izključivo lirika. Pri-povedni odlomek „Biser“ (str. 152) je prekratek, da bi mogli po njem sklepati in soditi o epični strani pesnikovi. Vender sta nam prelepi pripovedni pesni „Jeftejeva prisega“ (str. 23) in „Tri lipe“ (str. 138) predobra poroka, da bi mogli dvojiti o velikanski zmožnosti Gregorčičevi v tej stroki; želeli bi, da bi epika postala Gregorčiču močnejša stran, in da bi s proizvodi te vrste vzbudil in povzdignil slovensko pripovedno pesništvo, katero se zadnja leta v nas Slovencih tako malo goji!

O vnani obliki Gregorčičevih pesnij danes nečem govoriti. Poudarjati hočem samo, da tudi v tem oziru njegove „Poezije“ v slovenski književnosti zaznamenujejo izdaten napredek; da, neko posebno obliko liriških pesnij je on v Slovencih iz nova ustvaril. Na mislih so mi osobito pesni, kakor „Soči“, „O nevihti“, „Pozabljenim“, „Človeka nikar“ i. dr. Že X. je pri nas rodil vse polno epigonov. Vzemi v roke kateri si bodi leposlovni list slovenski, koliko pesnij znanih in neznanih pesnikov te spomina X-a! Ako ima že ta toliko naslednikov, koliko jih bode imel še le Gregorčič! Veselo znamenje je to, da se dobre stvari pri nas tako hitro posnemajo. Ni se nam bati več za našo liriko. In da je osnovana zdaj na taki krepki podstavi, za to imata največjo zaslugo Stritar s svojo teorijo in svojim vzgledom in zdaj Gregorčič s svojim dejanjem.

Ker že ravno govorim ob obliki, ne morem završiti tega naznanila in priporočila (kajti ta namen imajo v prvi vrsti pričujoče vrstice), da ne bi čestitih čitateljev opozoril še na dve pesni, na „Pastirja“ (str. 106) „Oljko“ (str. 143). Prva se mi zdi jedna najblaglasnejših pesnij slo-

venskih, ki bistro kaže, kaj more pravi pesnik slovenski ustvariti z našim jezikom. Jednako zveneča, je jedina Levstikova:

Oh, koliko moških in ženskih ljudi
In mladih in starih na goro,
Ob romarski palici molit hiti
In delat za grehe pokoro! . . .

Druga je tako veličastna, da se vsaj z daleka mora primerjati s Schillerjevo pesnijo o zvonu.

Ako pa pesnik „Oljko“ završuje:

Pred duhom vidim nizko sobo,
A v sobi blede sveč svitlobo;
Med svečami pa spava mož,
Bled mož, ogrnen s plaščem črnim,
Ki s trakom je našit srebernim;
On trdno spi, nevzdravno spi,
Strudila ga je težka hoja.
Moža pa množica ljudi
Z mladiko oljkovo kropí
Želeč mu večnega pokoja.
Oj, bratje, ko se to zgodi,
Tedaj končana pot bo moja
In konec bo težav in boja,
Tedaj potihne za vsekdar
Sreča mi in svetá vihar . . .

odgovarjamo mi in z nami gotovo vsa slovenska zemlja, da se to prerokovanje njegovo zdaj ne sme še uresničiti, nego dolgo dolgo narodu našemu dobrotni Bog zdravega in delavnega ohrani genija slovenskega Simóna Gregorčiča!

L.

Slovenski glasnik.

Zgodovina Tolminskega, to je: zgodovinski dogodki sodnijskih okrajev Tolmin, Bolec in Cerkno z njih prirodoznanskim in statističnim opisom. Spisal S. Rutar, profesor na c. kr. gimnaziji v Špljetu. Na svetlo dal Josip Devetak, deželni poslanec in župan tolminski. V Gorici nat. Hilarijanska Tiskarna 1882, 8°, 320 str. Cena 1 gld. po goriških knjigarnah in v Tolminu pri g. Devetaku. — V obče Slovenci še vse premalo poznamo lepo svojo domovino, bodi si v narodopisnem, jezikoslovnem, zemljepisnem, zgodovinskem ali prirodopisnem oziru; za tega delj tem veselejši pozdravljamo to krasno, iz Gorice došlo nam knjigo, katera ima namen do dobrega opisati nam važen del naše Slovenije ter seznaniti nas z zanimljivo zgodovino in vrlimi stanovniki njegovimi. V uvodu

nam pripoveduje g. pisatelj, kako mu je prišlo na misli pisati tolminsko zgodovino. Že v prvih razredih svojega gimnazijalnega učenja se je počel baviti z zgodovino svoje ožje domovine ter spisovati zgodovino Tolminskega. Ali kolikor je on sam v znanosti napredoval, tako je ob jednom videl, kako nepopolno je delo njegovo. Zato jo je vedno popolnjeval in predeloval, tako da je pričujoča knjiga že peti izdelek istega predmeta. Tistemu, ki bi se čudil, da si je g. pisatelj odbral baš Tolminsko za predmet svojega zanimljivega opisovanja, odgovarja tako: „Ta deželica je okoli in okoli s prirodnimi mejami tako obdana, da se je morala že od nekdaj smatrati kot za se samostojna, lepo zaokrožena celota. In zares, odkar se nam začne zgodovina teh krajev jasiti, prikazuje se nam Tolminsko (z Idrijo, Oslico in Davčo vred) pod oglejskimi patrijarhi, goriškimi grofi in avstrijskimi vladarji vedno kot za se odločeno okrožje z lastnimi glavarji. Da, še celo do leta 1848. se lahko trdi, da je bilo Tolminsko posebna deželica med drugimi avstrijskimi pokrajinami. — Tudi glede cerkvene uprave bilo je Tolminsko ločeno od ostalega Goriškega, ker je spadalo še do novejšega časa pod čedadski kapitelj, kateri je je vedno smatral kot svojo dragoceno lastnino na avstrijskih tleh. — Natorno je torej, da se je začelo na Tolminskem različno življenje z lastnimi navadami in značajnimi svojstvi. Zato je opravičena trditev, da ima Tolminsko svojo posebno zgodovino, ki je vredna, da se marljivo zbira in skrbno preiskuje, ter sedanjemu in bodočemu svetu spisuje v prijetno zabavo, še bolj pa v pouk in živ vzgled.“ — Za danes samo svoje čitatelje opozarjamo na to zanimljivo delo, priobčujoči jim njegovo vsebino, ki je ta: I. Tolminsko pred začetkom patrijarške oblasti. A. Najstarejše zgodovinske vesti do prihoda Slovencev (str. 5). B. Od prihoda Slovencev do začetka patrijarške oblasti (str. 15). — II. Tolminsko v srednjem veku. A. Tolminsko pod oglejskimi patrijarhi (str. 27.); B. Tolminsko pod Čedadom in goriškimi grofi (str. 48.); C. Kulturno življenje v srednjem veku (str. 63.). — III. Tolminsko pod Avstrijo do francoskih vojen (str. 83.). — IV. Kulturne razmere na Tolminskem od XVI. do XVII. stoletja (str. 131.). — V. Od francoskih vojen do l. 1880. (str. 185 do 215). Dalje obseza knjiga „Dostavke in pojasnila (str. 216 – 253), t. j. izvirne listine in izpiske iz važnejših dokumentov, nahajajočih se v grofovskem arhivu v Tolminu ter v kapiteljskem arhivu v Čedadu. Na str. 254. začenja se „Prirodnoznanstvi opis Tolminskega“, ki je razdeljen na A. Splošni pregled; B. Gore (str. 257); C. Doline (str. 281); D. Vodovje (str. 283) in E. Geologijo (str. 291.) Pridejano je znanstveno „Kazalo osebnih in krajnih imen“ ter „Važnejše pomote“. — Že ta vsebina sama na sebi priporoča knjigo; a priporoča jo še bolj ime pisatelja profesorja Rutarja, ki je vsemu svetu slovenskemu dober in drag znanec po prezanimljivih in korenitih zgodovinskih studijah, priobčenih zadnja leta po „Zvonu“, „Soči“, „Edinosti“, „Slovenskem Narodu“ in po Letopisu „Matic Slovenske“. Hvalo smo dolžni tudi č. g. županu tolminskemu Josipu Devetaku, da je knjigo založil ter tako pomagal slovstvo naše obogatiti z dragocenim znanstvenim in domoljubnim delom.

Kokovnjači, historičen roman. Spisala Josip Jurčič in Janko Kersnik. Ponatis iz „Ljubljanskega Zvona“. V Ljubljani 1882, 8°, 133 str. Natisnila „Narodna Tiskarna“. Cena 50 kr., prodaje J. Giontini v Ljubljani. — Dolžni smo

povedati, zakaj smo ta roman iz svojega lista ponatisnili. Stvar je ta: Ko so nam lani pošle „Ljublj. Zvona“ prve tri številke, ukazal je Jurčič iz njih ponatisniti svoje „Rokovnjače“, da bi novi, a prepozni naročniki vsaj to zgodovinsko povest v so dobili v roke. Iz istega uzroka smo po smrti Jurčičevi nadaljevali ponatiskovanje. Dostavljamo še, da je prvih jednajst poglavij (do 54. str.) spisal Jos. Jurčič, a ostalih trinajst Janko Kersnik.

„Matica Slovenska“ imela je svoj občni zbor za leto 1881 (!) dne 14. junija t. l. v Ljubljani. Iz obširnega obravnavanja priobčujemo tu najimunitnejše točke. Računski sklep za l. 1881. nam kaže, da ima Matica imovine 44.006 gld. 52 kr. v gotovini in 9760 gld. v obligacijah. Po proračunu ostaje 3103 gld. 20 kr. za izdavanje knjig leta 1882. Veliko se je tudi govorilo o preosnovi društvenih pravil ter končno ukrenilo, naj odbor še jeden pot o tej stvari ukrepa ter svoje nasvete prihodnjemu občnemu zboru predlaga. V odbor so bili izvoljeni gg. M. Pleteršnik, Fr. Erjavec, Fr. Levec, dr. Jarn. Zupanec, Ivan Vilhar, V. Zupančič, Fr. Wiesthaler, And. Senekovič, Fr. Hubad, Fr. Šuklje, A. Kržič, And. Marušič, dr. A. Jarec, L. Robič, Mih. Žolgar, J. Majciger, S. Gregorčič. Razen teh sedé zdaj v odboru še gg. Peter Grasselli, K. Klun, Jos. Marn, And. Praprotnik, Fel. Stegnar, I. Tomšič, I. Vavrū, M. Vodušek, Matej Cigale, And. Einspieler, Jurij Grabrijan, dr. A. Jeglič, Fr. Kosar, dr. J. Poklukar, Božidar Raič, L. Svetec, dr. Jurij Šterbenec, K. Šavnik, I. Šolar, Jos. Šuman, dr. I. Šust, dr. Jos. Tonkli in Vilj. Urbas.

Odbor za Jurčičev spomenik je imel 24. t. m. sejo, v kateri je ukrenil: 1. drugi zvezek Jurčičevih zbranih spisov dati takoj v tiskarno; 2. vzdati letos 15. avgusta v pisateljevi rojstveni hiši na Muljavi spominsko ploščo in 3. v ta namen prirediti na Muljavi in v Zatičini primerno narodno slavnost ter povabiti narodna (osobito ljubljanska) društva, da se udeležé tega narodnega praznika. Spominsko ploščo bode izdelal g. V. Čamernek. V slavnostni odbor so izvoljeni gg. dr. Dolenc, dr. Staré, H. Turek in Fr. Levec.

Gregorčičeve „Poezije“. „Slovenski Gospodar“ in za njim drugi listi slovenski poročajo, da je prevzvišeni ljubljanski vladika g. Janez Kriz. dr. Pogačar slovenskemu pesniku g. vikarju S. Gregorčiču pisal pismo, v katerem mu lepo čestita zaradi njegovih krasnih „Poezij“. V pismu tudi izreka željo, da bi pesnika rad osobno poznal. Dozdaj so že vsi večji slovenski listi govorili o Gregorčičevih „Poezijah“ in vsi so — razen jednega — polni hvale! A kakor se nekaj krivoverci v slovenskem narodu niso mogli ukoreniniti, tako smo preverjeni, da tudi ti „protestantje“ v slovenskem pesništvu ostanejo brez — občine in brez pastirja! Tudi „Novice“ (l. 23) so prinesle o njih prav lepo razpravo in v praškem „Světozoru“ (l. 23) jih Jos. Penizek svojim českim rojakom toplo priporoča; najbolj so mu po volji pesni „Soči“, „V pepelnici noči“ in „Na sveti večer“. Zadnjo pesen je v „Světozoru“ g. Penizek tudi na česki jezik preložil. Glasbeni direktor g. A. Nedvěd je že jedno uglasbil in sicer: „Vojaci na poti“. Kakor čujemo, misli še nekaj drugih uglasbiti.

G. Ivan Lapajne, šolski ravnatelj na Krškem, vabi na naročno „Praktične metodike“, v kateri misli slovenskim učiteljem podati navodilo za poučevanje v vseh predmetih ljudske šole. Knjiga, okolo 130 str. obsežna, stala bode 80 kr.

Slovensko-latinske vaje za III. gimnazijski razred obsežajoče sklonoslovje (Casuslehre) izdeluje g. prof. Val. Kermavner. Stavke zbira iz latinskih klasikov, zlasti iz Kornelija Nepota in Cezarja. Kadar to knjigo zvrši, začel bo pisati slovensko-latinske vaje o načinoslovji (Moduslehre) za IV. gimn. razred. Nadejati se nam je tedaj od tega izvrstnega šolnika v kratkem dvoje temeljitih izvernih šolskih knjig. And. K.

Prof. Miklošič je v seji dunajske cesarske akademije znanostij 20. aprila t. l. predložil spis: „Doneski h glasoslovju rumunskih narečij. O konsonantizmu. II. del“.

„*Slep je, kdor se s petjem rkarja!*“ Te dni so v poslopji ljubljanske c. kr. gimnazije našli izvorni rokopis pesnjega pesnika in rodoljuba slovenskega profesorja dra. Jakoba Zupana. Našli so ga v samotnem kraju, kamor peš hodijo kralji in cesarji. Zanimljivi ta rokopis hrani zdaj g. prof. Fr. Wiesthaler.

Imenovanje. Naučno ministerstvo je slovenskega pisatelja gosp. Jožefa Križmana imenovalo za verskega učitelja na c. kr. gimnaziji v Pázinu.

Občni zbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani je bil dne 20. aprila t. l. Po nagovoru predsednikovem poročal je društveni tajnik g. V. Valenta o odbovom delovanji, ki je merilo na to, da se 1. ohranijo stari društveniki, 2. da se pridobé novi, 3. da se, kolikor mogoče, zadovolé z raznimi muzikalijami za leto 1881. na svetlo danimi, 4. da si društvo pridobi spretnih skladateljev in 5. da si „Glasbena Matica“ pomore do boljšega materialnega stanja. V to svrlo se je društvenikom marljivo dopisovalo, da njih podpora ni izostala; — za pomnožitev podpornih udov je slovensko časništvo objavši in priporočivši društvena dela hvalevredno delovalo; — za letni donesek 2 fl. so dobili člani 22 pol muzikalij in sicer: LAVORIKO, II. del z 38 nekaj znanimi, nekaj novimi napevi, tiskanimi v 4 glasovih za tenor I. in II., bas I. in II. v mali priporočni obliki, kar posamičnim pevcem in pevskim zborom posebno ugaja (tržna cena 2 gld.) Dalje je bilo razposlanih 15 novih večinoma nenatisnenih napevov in partitur, katerim so skladatelji ranjki Kam. Mašek, Iv. pl. Zajec, Gjurjo Eisenhut, dr. Gust. Ipavec, P. A. Hribar, Danilo Fajgelj, K. Knitl, N. Stross, Fr. Hlavka (tržna cena 80 kr.) in 10 strani obsežajoča transkripcija Jurij Flajšmanovega napeva „Luna sije“, urejena za klavir po D. Fajglji (tržna cena 65 kr.) — Z muzikalijami so društvo podpirali razen že omenjenih skladateljev tudi D. Jenko ter svojo daljno pripomoč zagotovili še gg. Ant. Nedvéd, Ant. Foerster, F. S. Vilhar, vodja glasbenega zavoda v Karlovcu, dr. Benjamin in dr. Gustav Ipavec; istotako je odboru došla od g. Janka Lebana ponudba glasbenih del (4 glasni napevi) iz zapuščine umrlega g. Avgusta Lebana in od g. Hilar. Zorna na Goriškem 4 dela. — V izboljšanje denarstvenih razmer je „Glasbena Matica“ dne 6. aprila 1881 vložila pri slavni c. kr. deželni vladi prošnjo za državno podporo; na ministerijalni poziv se je prošnja obširno podprta ponovila, a do sedaj še ni rešena. Slavna hranilnica kranjska je darovala društvu 50 gld. Tudi od slavnega deželnega zbora je dobila „Glasbena Matica“ 100 gld. podpore. Z oddajo vseh dosedaj na svetlo danih muzikalij proti vložnini 8 gld. je blagajnica pridobila precejšnjo svoto. Po tej znižani ceni pa so dobivali muzikalije samo naročniki, ki so postali potem podporni društveniki.

Tako se je delovalo sploh; posebe pa je po odboru bila izročena visokorodni gospici M. Winklerjevi, njej posvečena Fajgljeva transkripcija „Luna sije“.

Za arhiv je odbor najel svojo društveno sobo pri visokočestiti gospe Drag. Bleiweisovi-Trsteniški. S tem je delovanje odbornikom mnogo olajšano. V osnovalni odbor za ustanovo Bleiweisovega spomenika sta bila voljena dva odbornika, in za „Narodni Dom“ je odbor volil 200 gold. v nakup jedne delnice. V Zagrebu se je osnoval odbor, ki napravi ranjemu slavnemu goslarju Fr. Krežmi nagrobni spomenik; v ta namen prosi ustanovljeni odbor podpore. Glasbena Matica je priobčila slavnega umetnika prvo delo „Moje sanje,“ romanco za gosli in klavir, zato ima prijetno dolžnost, storiti kaj za dostojen spomenik. Odbor se društvenikom priporoča za prostovoljne doneske. Tajnik se konečno spomina še društvenikov umrlih v pretečenem letu in poudarja zlasti izgubo gosp. dr. Jan. Bleiweisa-Tersteniškega, ustanovnika Gl. Matice.

O denarnih razmerah poroča blagajnik S. Stegnar. Društvo je imelo dohodkov v pretečenem letu . . . . . 952 gld. 53 kr.
in stroškov . . . . . 852 „ 50 „

torej je prihranjene gotovine . . . . . 100 gld. 03 kr.
Nedotakljive ustanovnine ima 1000 gld. pri podpornem obrtniškem društvu naložene.

Društvenikov je pri Glasbeni Matici razen 3 častnih, 191; izmed teh je 21 ustanovnikov in 170 podpornikov: ti se delé v 22 društev (čitalnic 9, pevskih društev 5, učiteljske knjižnice 3, 3 društva vsučiliščnikov in 2 drugi društvi). Po deželah se delé člani tako: Hrvaška jih šteje 27, Štajerska 17, Primorska 12, Koroška 7, in po drugih deželah 9; na Kranjskem je torej 119 članov in od teh jih je v Ljubljani 43, drugod po Kranjskem 76. V letu 1881. je na novo pristopilo 21 društvenikov, torej polovico manj nego leta 1880.

To poročilo se odobri in blagajniku izreče priznanje za njegovo delovanje.

Naposled nasvetuje g. Jos. Maier v izboljšanje denarnih razmer naslednje resolucije: 1. društvo naj vabi rodoljube k pristopu in nabira male darove za povišanje ustanovnine. 2. naj se slavni dež. zbor prosi za ustanovo deželne stipendije v izobražbo domače moči, ki bi potem vodila slov. glasbeno šolo; 3. naj se ponavlja prošnja do slavne vlade za državno podporo; 4. naj bi se na korist blagajnice priredil vsaj jedenkrat v letu kak koncert, pri katerem naj se producirajo domače kompozicije, da se občinstvo z njimi sezna. Resolucije so bile vzprejete, istotako tudi g. Valentova nasveta, naj se slovenska glasbena predavanja priredijo v izobražbo prijateljev muzike in diletantov, in naj bi društvo izdalo „nauk o igri na glasoviru.“ —

V odbor so izvoljeni: Fr. Ravnikar, predsednik, Srečko Stegnar, blagajnik, ki sprejema naročila in oglasila, da je V. Valenta, Fr. Drenik, J. Maier, dr. K. pl. Bleiweis, A. Foerster, P. A. Hribar, Alfred Ledenig, A. Razinger, dr. J. Stare, Drag. Žagar, vsi v Ljubljani in vnanji: D. Fajgelj, Fr. Gerbić, S. Gregorčič, Ig. Gruntar, M. Šušteršič, J. Žirovnik in A. Gnezda v Zagrebu. Častnima članoma g. dr. B. Ipavec in g. A. Nedvedu se po društvenih pravilih ni več naložilo odborništvu. —

S. St.

Desetorica literarnega in zabarnega kluba v Kranji, ki je 28krat v Peter-Majerjevih zgornjih prostorih zborovala, sklenila je 20. maja svoj redni zimski tečaj. — Beril je bilo 18. Brali so: 15. oktobra g. dr. Šavnik: „o vplivu vode in zraka na človeško zdravje“; 22. in 29. oktobra prof. Franke: „Čemu sem potoval v Kitaj?“ (resničen roman iz 19. stoletja); 5. novembra prof. Karlin: „o stari atiški komediji“; 12. novembra g. Majdič: „o polaganji prvega atlantskega kabla“; 19. novembra g. Majer: „o pivovarstvu“, (s praktičnim razkazovanjem); 26. novembra g. dr. Mencinger: „o zmotnjavah“; 3. decembra g. Pirec: „geološka slika gorenske ravnine“; 10. decembra g. Pezdíč: „maksimo de Larochefoucauldove“; 17. decembra prof. Škabernè: „Od zajca do medveda“, (lovski dogodki v Gorjancih); 27. decembra g. dr. Šavnik: „o sanjah“; 7. januarja g. sod. adjunkt Škerlj: „pravo in advokat“; 14. januarja g. dr. Mencinger: „občni državljanski zakonik v sedmem zakramentu“, (o priliki ženitovanja klubovega uda); 21. januarja prof. Karlin: „nekaj o Aristofanu“; 1. februarja prof. Franke: „pogreb v indiskem oceanu“; 18. februarja gosp. M. Pirec: „o vesoljnosti“; 25. februarja g. Majdič: „o maškeradah“; 18. marcija g. Pezdíč: „Swift: Čudna sanja“ — Vrhu tega se je zložilo 14 sonetov in 21 godovnih ali spominskih pesnij (med njimi jedna pečena in nekatera „apte dicta“), katere so ustvarili ali posamezni izvoljeni poeti ali ad hoc izbrani odbori. — Predstavljali so se tudi dramatično-lirični prizori. — O godovih in izredno svečanostnih priložnostih narisal je klubov ud 19 historičnih, krajepisnih in genre-podob, jedno častno diplomo in jeden red. — Ob takih prilikah so se pele tudi primerne izvorne pesni in govorili prilični govori. — Za vsak večer se je izvolil po listkih „gospod“ (reditelj). — Obravnave so se vršile po pravilih vzglednih evropskih parlamentov. Ukrenila se je „lex“, da nihče nego „gospod“ ne sme govorniku sezati in besedo, in da ta „lex“ dobi ime po tistem, ki se prvi zoper njo pregreši. Ta „lex“ do sedaj še nima imena. Pilo se je pivo domače (Peter Majerjevo), vino pa Meniško (Valvasor, Ehre des Herzogthums Krain lib. II. cap. 9.) in Marsalko (Horatius carmen I. vers. 19.). (Iz tega dopisa vidimo, da je bil Kranjski klub res zabaven in literaren. Želeli bi samo to, da bi svoja berila in svoje pesni priobčil v katerem koli si bodi listu slovenskem. Ured.)

Klubov avgur.

Rusko slostvo. V Peterburgu prišla je na svetlo v štirih zvezkih tretja dopolnjena izdaja sočinenij G. P. Danilevskega. V prvem zvezku so pomeščeni: Pervyj vypusk sokola, povest iz časov carja Alekseja Mihajloviča; Večer v teremè (graščini) carja Alekseja Mihajloviča; Na Indiju pri Petrè I. povest v 12 delih; Mirovič, roman v treh delih, in Poslednie Zaporožcy, povest. V drugem zvezku so natisnani: Ekaterina velikaja na Dnèprè, povest; Pofemkin na Dunaè (Donavi), roman; Semejnaja starina, povest; Belyja v Novorossiji roman v dveh delih, in Četyre vremeni goda ukrajinskoj ohoty, povest. Tretji zvezek obseza: Volja, Beglie vorotilisj, roman v dveh delih; Novyja mèsta, roman v dveh delih in povesti: Bèlyj Lavruška za granicej in Svjatočnaja legenda — bès. Zadnji zvezek obseza: Devjatyj val, roman v treh delih; Ukrajinskija skazki; svoje pesniške proizvode G. P. Danilevskega in njegove prevode iz Schillerja, Mickieviča in Heineja. Cena vsem 4 zvezkom je 6 rubljev

brez poštnine. Dobivajo se pri avtorji (Spt. Nevskij, d. 69, kv. Nr. 5) in v knjižnem magazinu M. Stasjuleviča. (Vas. ostrov, 2 linija, Nr. 7.) — Naznanja se, da je A. S. Suvorin v Moskvi jel izdajati popularno Ilustrovano zgodovino Petra Velikega v posameznih zvezkih. Sestavljanje teksta za to delo prevzel je profesor Derptske univerze A. G. Brückner (zdaj v Berlinu, ured.) Ilustracije bodo ksilografovane od najboljših rezbarjev v Rusiji in za granjco. Podobe vzprejemale se bodo le take, ki imajo premo odnošenje k carovanju Petra Velikega. Slike spodvižnikov Petra bodo se posnele po najboljših izvirnikih, slike mest, poslopij, noš, prizorov iz življenja iz originalov sodrenenih Petru. Od slik novejših umetnikov vzprejele se bodo le one, ki zgodovinsko verno izražajo tedanj dobo.

R.

Iz urednikove listnice. G. dr. Fr. S. na D.: Žvabov „Popovič“, kolikor ga je bilo natisnena v lanskem „Zvonu“, res ne obseza vsega, kar bi se moglo povedati o tem znamenitem rojaku našem; a tega ni kriv pisatelj g. L. Žvab, ki je s posebno pridnostjo, vestnostjo in natančnostjo zbral vse zanimljivo gradivo o Popoviči, nego podpisani urednik, ki je pod spis zapisal „konec“, predno je bil v resnici dokončan. Prisilili so ga v to mnogi naročniki, katerim razprava ni ugajala — ne zaradi tega, kar je pripovedoval g. Žvab, ampak zaradi načina, kako je pripovedoval. Iz spisa so za tega delj izostale najinteresantnejše partije, n. pr. o Popovičevih slovenskih črkah, o njegovi slovnici, o njegovem slovarji in dr., o katerih bi želeli, da jih g. Žvab priobči v Matičinem letopisu. — G. Fr. T. v I. na T. Kaj pa misliš! Zdaj sem založen za tri leta. Lepa hvala! Le poskusi! — Naročnik naš g. Vikentij Šumi, profesor v Niž. Uralsku v Sibiriji nas prosi, da bi mu doposlali 1. št. lanskega „Ljublj. Zvona“; a ker je sami nimamo na razpolaganje, obračamo se do svojih naročnikov z uljudno prošnjo, da bi nam jo kdo izmed njih blagovolil vrniti, ako mu prebiva, ter nam tako pomogel z njo oveseliti rojaka našega v daljni Sibiriji. — G. J. K. v K. O priliki pismeno. — G. M. H. v Kr. To so še le detoustni glasovi slovenskega pesnika. — G. J. Z. Nekoliko. — G. V. Š. na Z. pri Tr. Ni mogoče! — Al A' Patrik v Wab. Minn. G. Jeram Peter je v letošnjem letopisu M. Sl. na 283. str. vpisan za ustanovnika, najboljši dokaz, da je M. resnično prejela poslani znesek. — G. Fr. N., k. pri sv. J. na Šč. Pesen Vašo smo poslali „Poetu“. — G. A. B. v C. Uganjke tiskamo na zavitku, ker smo s prostorom v večni zadregi. Ako jih hočete ohraniti, recite knjigovezu, naj Vam zavitek konec leta k „Zvonu“ zveže. — G. Bogomil: O priliki. Hvala! — G. O' B. v Wabashi U. S. of N. A. Presrečna hvala! Prihodnjič. — G. Ant. Bez. v Sofiji: Za danes prepozno!

Upravništvo še jeden pot lepo prosi vse gg. naročnike, ki ponavljajo svojo naročnino, da bi blagovoljno svojim naročilom vselej dostavljali število svoje adrese.

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih, ter stane: za vse leto 4 glđ. 60 kr., za pol leta 2 glđ. 30 kr., za četr leta 1 glđ. 15 kr.
Za vse neavstrijske dežele po 5 glđ., za dijake po 4 glđ. na leto.

Založniki: dr. I. Tavčar in drugovi. — Za uredništvo odgovoren: **Fr. Levce.**

Uredništvo: v Novih ulicah 5. — **Upravništvo:** na Marije Terezije cesti 5.

Tiska „Národna Tiskarna“ v Ljubljani.

Uganjke.

Sestavil Fr. Tomšič v Imstu na Tirolskem.

III.

Aritmograf.

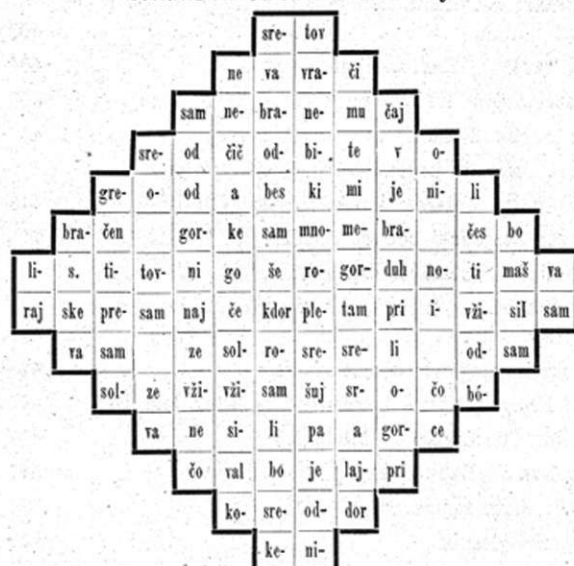
- 1) 19, 14, 17, 2, 6, uzrok trojanske vojske. 2) 7, 13, 7, 20, 2, 7, 12, prerok.
3) 11, 4, 12, 7, 8, 4, španjsko mesto. 4) 7, 18, 14, 16, osoba sv. pisma.
5) 17, 7, 19, 5, 7, vas na Gorenjskem. 6) 1, 2, 3, 4, 5, opica. 7) 17, 4, 8,
10, 6, grški otok. 8) 14, 17, 14, 15, pijača. 9) 6, 14, 17, 19, 2, laški zgodovinar.
10) 6, 7, 8, 7, 9, del v gledišči. 11) 7, 5, 1, 7, 17, 14, 10, loka za konjske dirke pri Požunu. 12) 12, 7, 19, adjektiv. 13) 12, 2, 16, 14, 8, 14, travnik. 14) 2, 16, 14, 5, moško ime.

Začetnice teh besed od zgoraj doli čitane dajo ime, koncevke pa dostojanstvo slovenskega narodnjaka.

IV.

Skakalnica.

Sestavil L. Cvetnič na Dunaji.

OPOMNJA. Oglašati hočemo vselej imena tistih naročnikov, ki uganjke pogode ter nam o pragem času pismeno to dajo na znanje.

Uganjke v zadnji številki: I. Logograf = 1. Iskarijot, 2. Okaleja, 3. Žagar, 4. Evzeb, 5. Ipsilanti, 6. Utreht, 7. Rateče, 8. Čas, 9. Ime, 10. Čud. — Začetnice od zgoraj doli dajo: Jože Jurčič, koncevke od zdlaj gori: Deseti brat.

II. Aritmograf: 1. Drogobič, 2. Epei, 3. Sembratovič, 4. Epidaur, 5. Totfalu, 6. Ignacij, 7. Belvedere, 8. Revež, 9. Airolo, 10. Trsteniški. — Začetnice od zgoraj doli čitane dajo: Deseti brat, koncevke od zdlaj gori Jože Jurčič.

Pogodili so uganjki gg: 1. Hladnik Ivan, sedmošolec v Ljubljani; 2. Ant. Ukmar, c. kr. mor. adjunkt v Trstu; 3. Štefan Šorn v Zagrebu; 4. Andrej Fekonja pri sv. Pavlu v Savinski dolini; 5. Lovro Rakovec v Škocijanu pri Divači; 6. L. Cvetnič, c. kr. poštni uradnik na Dunaji; 7. Henrik Povše, gimnazijalec v Ljubljani; 8. Janko Schweiger v Crnomlji; 9. V. vitez Andrioli v Ilirski Bistrici; 10. Marija Kobilca v Ljubljani; 11. Anton Gorečan pri Novi Cerkvi; 12. A. R. Mauri v Gorici; 13. Fr. Vrečko, dijak v Brnu; 14. Jak. Gorup, dijak v Ljubljani; 15. Ivan Škerlj, c. kr. sod. adjunkt v Kranji; 16. M. K. v Ložkem Potoku; 17. Fr. Japel, dijak v Ljubljani; 18. Ant. Brezovnik, učitelj v Vojniku.

I N S E R A T I

„LJUBLJANSKEGA ZVONA“.

Vsak inserat četrt strani obsežen stane vselej po 3 gld., če se tiska jedenkrat, po 2 gld. 50 kr., če se tiska dvakrat in po 2 gld., če se tiska trikrat. Pri daljših inseratih, osobito ako se tiskajo večkrat, dajo se znatni odstotki. Inserate vzprejema „Ljubljanskega Zvona“ upravništvo v Ljubljani, na Marije Terezije cesti 5.

J. GIONTINI,

knjigarna, trgovina z umetnostnimi izdelki in muzikalijami, kakor tudi s papirjem in pisalnim orodjem v Ljubljani, Mestni trg, št. 24

priporoča se za oskrbovanje vseh v to stroko spadajočih stvari, katere se vsakokrat hitro in jako ceno oskrbujejo. Velika zaloga slovenskih molitvenih bukvic in slovenskih ljudskih spisov. (12—7)

KLEIN in KOVAČ,

tiskarna in kaménotiskarna v Ljubljani

Spitalske ulice št. 5

priporoča svojo dobro urejeno, z najnovejšimi črkami dobro oskrbljeno

TISKARNO.

Nahajajo se pa tudi v zalogi:

Deželni zakon in ukazi deželnega poglavarstva oziroma deželne vlade od leta 1852. do leta 1879., veljavni za vojvodino Kranjsko. V pol platno vezane 1 gld. 50 kr.

Nauk slovenskim županom, kakó jim je délati, kadar opravljajo domačega in izročnega področja dolžnosti. Spisal Anton Globočnik. Na slovénki jezik preložil Fr. Levstik. — Cena 1 gld.

Leitfaden für Gemeindevorsteher in ihren Geschäften des selbstständigen und übertragenen Wirkungskreises. Von k. k. Bezirkshauptmann Anton Globočnik. — Cena 80 kr.

Občinski réd (zakon) vojvodine Kranjske s potrebnimi dodatki in s puidanim zakonom ob odrédbinah občinskih. — Cena 60 kr.

Stavbensi réd (zakon) vojvodine Kranjske s 25. oktobra 1875. — Cena 30 kr. Oboje v nemškem in slovenskem jeziku.

Deželni zakonik za vojvodino Kranjsko. — Posamezne pole po 4 kr.

Nesréca éz nesréto ali mrtvaška glava. — Cena 12 kr.

Izbrane národne srbske pesni z dodatkom iz smrti Smail-Age Čengića. S srbsko slovnico, slovenskim tolmačenjem, rečnikom tujih besed in cirilsko abecedo. Priredil Janko Pajk. — Drugi pomnoženi natis. Cena 40 kr.

Po znižani ceni

se dobivajo „**Slomškovi zbrani spisi**“ pri g. izdatelju Mih. Lendovšku v Ptujju (Pettau) in sicer:

I. Pesni po 50 kr. —
 II. Basni po 70 kr. —
 III. Životopisi po 70 kr.

Pri istem oddajejo se tudi „**Val. Orožnovi spisi**“ in to po 40 kr. broširan izvod.

(8-1)

J. Sparovitz,

juvelir in zlatar v Ljubljani,
 mestni trg št. 13,

priporoča sl. občinstvu svojo bogato zalogo juvel, zlatih in srebrnih stvari, katere so vse od c. kr. puncnega urada puncirane. Vsako v mojo stroko spadajoče novo delo, kakor tudi poprave izvrše se pod jamstvom, solidno dobro in ceno. Tudi se kupujejo **biseri, perle, zlato, srebrne** in starinske stvari po najvišjih cenah ali pa zamenjuje.

Vnanja naročila vsake vrste se hitro, točno in ceno izvrše.

Kupujejo se tudi pasi in haube, majolike in tobakire z emajlom in popravljajo murčki, da so ko novi.

J. Jurčičevi zbrani spisi I.

Deseti brat, 1 gld., po pošti 1 gld. 5 kr.

I. Jurčič Rokovnjači, 50 kr., po pošti 55 kr.

so ravnokar v novem izdanju izšli.

Zaloga v Ljubljani J. Giontini, knjigarna mestni trg.

Dobivajo se i v Zagrebu: L. Hartmann, knjigarna; v Celji: Th. Drexel, knjigarna; v Gorici: J. Dase, knjigarna; v Gradci: Leuschner & Lubensky, knjigarna; v Celovci: Leon, knjigarna; Ed. Liegel, knjigarna; v Mariboru: J. Leon, knjigarna; v Novem Mestu: J. Krajec, knjigarna; C. Tandler, knjigarna; v Trstu: J. Dase, knjigarna.

Knjiga

„Russland seit Aufhebung der Leibeigenschaft“

von Dr. Fr. J. Celestin,

ki je dozdaj stala **4 gld.**, dobiva se v vseučiliški knjigarni Albrecht et Fiedler po **2 gld.** in pri pisatelji v Zagrebu po **1 gld. 50 kr.**

Gostilna pri „Ogrski Kroni“

v Zagrebu.

(Hôtel zur ungarischen Krone.)

Podpisani naznanjam sl. občinstvu, posebno potnikom iz slovenskih pokrajin, ki hodijo v Zagreb, da sem dné 1. novembra m. l. zopet prevzel

gostilno pri „Ogrski Kroni“
v Zagrebu, sredi mesta, v Illici,
blizu Jelačićevega trga.

Naj se vsakteri potrudí k meni priti, ki želi bti dobro postrežen; pripravljena je zmerom najboljša pijača in izvrstna kuhinja, a še posebno priporočam potujočemu občinstvu snažna in v ceno **prenočišča**. V obče pa obetam, da bodem vedno skrbel z vso močjo za to, da bodo moji gosti zadovoljni s postrežbo, kakor tudi z nizkimi cenami.

Pri vsakem dohodu železniškega vlaka stoji na kolodvoru moj omnibus.

Janez Kregar,
gostilničar.

(12-7)

V. Čamernik,

kamnosek

v

Ljubljani,

sv. Petra nasip tik mesarskega mostu,

priporoča se sl. občinstvu za **vsakvrstna stavbna dela** in izdelovanje **nagrobnihih spomenikov** iz raznovrstnega marmorja in po najnižjih cenah.

Prečastiti duhovščini in gg. cerkvenim predstojnikom priporoča se za izdelovanje **vsake vrste cerkvenih del**, katera izvršuje solidno, v ceno in hitro.

S spoštovanjem

V. Čamernik,
kamnosek.

(4-3)

H. Hauptman

v semenškem poslopji,

Ljubljana,

priporoča po **nizki ceni** najboljše fino semlete

oljnate in suhe barve,
firneže in lake

ter najlepše

čopiče (penzlje)

za slikarje in zidarje.

(4-3)

Oroslav Dolenc,
svečar,

v Ljubljani Gledališke ulice št. 10,

priporoča visokočestiti duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo garantiranih, iz čistega voska izdelanih

voščenih sveč, voščene zavitke, meden vosek, sveče za pogrebe, procesije itd.

Podpisani pošilja rožni med kilo po 50 kr. in zaračuna plehasto posodo 30 kr., če se mu novci naprej pošljejo ali pa proti poštnemu podvzetju. Tudi kupuje in prodaje med in vosek.

Za mnogo naročila se priporoča

Oroslav Dolenc,
svečar.

(4-3)

Umetne zobe in zobovja

postavlja po najnovejšem amerikanskem zistemu v zlatu, vulkanitu ali celoloidu brez bolečin. Plombira z zlatom itd.

Zobne operacije izvršuje popolnem brez bolečin

s prijetnim mamilom

zobni zdravnik

A. Paichel

v Ljubljani,

poleg Hradskega železnega mostu v I. nadstropji.

(12-7)

Najnovejše iz

pozamentarije,

kakor:

Atlas, faille, pliš, surrah taffet v vseh barvah; korsete, kravate, srajce, manchette, telovniki francoske façone; riš, špice, vezenine, svilante cachanece, robci za gospe in gospode; kakor tudi vsake vrste najnovejših in najfinejših olupsevalnih stvari. Trakovi za vence z napisi vred se hitro oskrbujejo.

Priporoča se

Ana Šinkovic,

v Ljubljani, Mestni trg št. 10.

Tudi vnanja naročila se urno in zanesljivo izvršujejo. (6-4)

Josip Geba,

urar,

Ljubljana, Slonove ulice, v Lukmanovi hiši.

Zaloga vsakovrstnih zlatih in srebrnih žepnih ur, visečih in drugih ur, srebrnih verižic itd.

Stavba elektro-magnetičnih telegrafov za hiše in sobe.

Vnanja naročila izvršujejo se točno proti poštnemu povzetju.

Za mnogo naročila se priporoča

J. Geba,

urar.

(4-3)

B. Schitnik in Kunst

v Ljubljani, Judovske ulice št. 4.

Bogata zaloga **obuval** vsakovrstne lastne fabrikacije iz raznovrstnega usnja, po najnovejših modnih žurnalih izdelanega, priporočata po najnižjih cenah

B. Schitnik in Kunst
v Ljubljani.

Izdelana obuvala si lahko vsak pogleda in izbere iz naše zaloge.

Popravila vsake vrste izvršujejo se natanko in hitro po naročilu in se zaračunajo po najnižjih cenah.

Naročila **po pošti** se hitro, solidno in točno izvršujejo, ako se nam pošlje uzorno obuvalo.

Mere se za poznejša naročila skrbno spravljajo in cenilniki franko razpošiljajo. (12-7)

C. kr. privilegirana

Riunione Adriatica di Sicurtà,

Jadransko zavarovalno društvo,
najstarejše avstrijsko zavarovalno
društvo ustanovljeno l. 1822.

Ustanovni kapital: 20,000,000 gld.

Prejema proti dober kup
premijam in najkulantnejšim po-
gojem zavarovanje proti ognju
in transportnim škodam, kakor
tudi zavarovanja na življenje
in nesrečne slučaje v raznih
kombinacijah.

Glavni zastopnik za Kranjsko.

J. Perdan,

trgovec in hišni posestnik, cesarja
Jožefa trg
v Ljubljani. (12—7)

HOTEL

pri

avstrijskem caru

(„Kaiser von Oesterreich“)

sv. Petra predmestje št. 5,
v Ljubljani,

priporoča p. n. potujočemu ob-
činstvu svoje na novo jako lično
opravljene

spalne sobe.

V hiši je tudi dobro znana
restavracija z vrtom,
kjer se toči dobro dolensko vino,
vkusno Auerjevo pivo in se do-
biva v ceno zajutrek, kosilo
in večerja. (4—3)

F. A. Supančič

v Ljubljani,

največja zaloga raznih klo-
bukov in slamnikov za go-
spode, dečke in otroke
po jako primernih cenah.

Glavna zaloga Stari trg št. 1. Filijala Slonove
ulice tik Gnezdove kavarne.

Naročila z dežele se prav v
ceno izvršujejo in se embalaža
najceneje zaračuna. Za mnoge na-
ročila se priporoča sl. občinstvu,
osebno prečastiti duhovščini

S spoštovanjem

F. A. Supančič

v Ljubljani,
Stari trg št. 1.

(6—4)

Pogrebna ustanova**Frana Doberleta**

v Ljubljani

priporoča svoje takozvane
**imitirane rakve od
kovin.**

Izdelane so od lesa v jako lepi obliki
in solidno, silene so po metalčni barvi
z bogatim ukasnim lišpom od bronu
pravim rakvam od kovin popolnem
in so **ravno tako cene, kakor do**
zdaj navadne lesene rakve.

Na telegrafično naročilo z naznanjeno
dolgotno mero pošiljajo se takoj na vse
železniške postaje.

Ustanova deva na prost oder in
pokopava, ona tudi oskrbuje **sijajno**
dekoriranje in pogrebe v Ljubljani
in zunaj mesta kakor tudi oskrbuje **vence**
in **trakove z napisi**, naposled tudi
transport mrličev na vse kraje to-
in izozemstva in se priporoča v ceno oskr-
bovanje. (6—4)

Resnično je šivalni stroj dan danes že nepogrešno hišno orodje za vsako hišo in razširjenega je na milijone komadov po raznih stanovih človeških.

Šivalni stroj lepša vsaki salon, navdušuje dame in igraje gospe napravljajo svojo obleko, perilo in druge stvari. Nihče, kdor ga še nima, naj tedaj ne zamudi istega kar najhitreje pri meni naročiti, pa to samo tedaj, ako želi zanesljiv, gotov, dober, soliden in primeren šivalni stroj kupiti, a ne zometati novcev za ponarejen šivalen stroj.

Velikanska zaloga pravih ameriških Singerjevih strojev, od katerih se jih rabi že sedaj 4.000.000 komadov, nadalje mnogokrat izboljšanih pravih Wheeler-Wilson-strojev, med temi najnovejša vrsta z ravno iglo, konečno originalni stroji **Elije Howeja**, ki je šivalne stroje iznašel v Newyorku z najnovejšimi neverjetno umetnimi popravami, nahaja se pri meni. **Zastopstvo** vseh teh pravih strojev je po pogodbi za vso Kranjsko le v mojih rokah in, hvala Bogu, vsled konkurencije s slabo ponarejenimi stroji, kateri svoji nalogi nikdar že zdaj ne zadostujejo, a ki bodo še menj zadostovali v prihodnje, prisiljen sem bil, da sem v Ljubljani najel še jedno **prav veliko prodajalnico** in da sem svoje delavske moči znatno pomnožil.

Prodajam vsakega teh za 5 let garantiranih strojev, kakor že več let, tudi zdaj proti majhenim mesečnim vplačilom na obroke od 4 do 5 gld. in na aro od 10 do 15 gld. Po tem potu je mogoče prav lahko kupiti danes tako v ceno potrebni šivalni stroj. Ako treba poprav pri šivalnih strojih, oskrbujejo se v moji mehanični delavnici brzo in najboljše. Tudi se prevzema čiščenje strojev.

Velika zaloga svile za stroje, cvirn na vretenih in v mrežah, velika zaloga v ovčji in bombažni robi, isto tako v iglicah za šivalne stroje. Posamezni oddelki za šivalne stroje dobivajo se pri meni boljši in cenejši, kakor kje drugod.

Neprestano imam tudi v zalogi proti ognju in ulomu popolnem varne **blagajnice** od **F. Wertheima in Comp.** tudi po izredno nizkih izmanjšanih fabriških cenah.

Za solidno in točno postrežbo jamči moja dobra že 11 let v Ljubljani obstoječa in po vsej deželi Kranjski dobro znana firma, katera se priporoča i nadalje blagovoljnosti sl. občinstva in za mnoga naročila najiskrenejše s spoštovanjem

(12-7)

Fran Detter.

Ljubljana, Mestni trg 168 na oglu pod Trančo poleg železnega mosta.

Lekarna

„pri samorogu“

Jul. pl. Trnkóczy-jeva
na Mestnem trgu v Ljubljani.

priporoča p. n. občinstvu sledeče, zmerom sveže (frišne) vsled dolgoletnega izkustva kot **izvrstno uplívne** priznane specialitete, izkušena domača in **homeopatiška zdravila:**

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču,

je odločno najboljšje zdravilo zoper *protin* ter *reumatizem*, *trganje po udih*, *bolečine v križi* ter *živcih*, *oteklino*, *otrpné ude* in *kite* itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „*cvetu zoper trganje po dr. Maliču*“ z zraven *stoječim znamenjem*; 1 steklenica 50 kr.

Planinski želišni sirop kranjski,

izboren zoper kašelj, hripavost, vratobol itd.; 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki.

Pomuhljevo (Dorsch) jetrno olje,

najboljše vrste, izborno zoper bramore, pljučnico, kožne izpustke in bezgavne otekline. 1 stekl. 60 kr.

Anaterinska ustna voda,

najboljša za ohranjenje zob ter zobnega mesa in takoj odpravi smradljivo sapo iz ust. 1 steklenica 40 kr.

Kri čistilne kroglice, o. kr. priv.,

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrežati in so se uže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobólu, otrpnenih udih, skazhenem želodcu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoj s 8 škatljami 1 gl. 5 kr. Razpošiljava se le jeden zavoj.

Mazilo zoper pége,

šinjé, bradavice (gréice), rudečico na obrazu itd.; če se je nekaj večerov s tem mazilom nemazalo obraz, odpravi vso nesnago z njega brez sledu. — Lonček stane 50 kr.

Angleško mazilo za barvanje las.

Jako dobro in neškodljivo sredstvo za barvanje osivelih las. Lonček z navodom 50 kr.

Aromatična pomada za rast las od dr. Pitha pospešuje rast las in podeli lasém prekrasen lésk. Lonček 60 kr.

Malinčin in ribizljev sók

iz najboljših što;erskih gorskih maline in ribizljev sok, zeló lepo vonječ, čisto in popolnem vztrajen. — Kilo 80 kr.

Jamaica-rum, pravi,

dobivam ga naravnost iz Londona in jamčim za njega izvirmost celo so vsakojake, a tudi v buteljah po 30 kr. in 60 kr. se dobiva

Čaj, naravnost iz Kitajskega,

vedno svéže in najfineje kakovosti in ima znamenit aroma; dalje sonchong, pecco-cvét, carski melang po vsakojakih cenah, a tudi v haličkih po 30 in 50 kr.

Najfinejši pariški „Poudre za dame“,

rosa in beli; po 30 kr., z rožnim duhom 40 kr.

Homeopatična zdravila

so pri nas že mnogo let uvedena, katerih p. t. občinstvo v naši lekarni zelo zahteva.

Naročila iz dežele izvršujejo se takoj.

Julij pl. Trnkóczy, lekar in kemik.

Adolf Eberl,

stavbeni in pohištvni
barvar. Izdelovalec sli-
kanih napisov.

Lekarnik.

Lastna fabrikacija oljnatih
barv, lakov in firnežev. Pro-
daja na debelo in drobno.

Ljubljana, Marijin trg tik
frančiskanskega mostú.

(5-4)

Cenilniki se pošiljajo na vse
strani, kdor jih želi.

A. Orehek

krojač,

v Šelenburgovih ulicah št. 1 (v čitalnikem poslopj
priporoča svojo bogato izbrano

**veliko zalogo zgotovlje-
nih oblek**

za gospode, dijake in dečke.

Cela deška spomladanska obleka
počenski od gl. 2.— više.

Obleke za gospode počenski od
gl. 12.— više.

Spomladanski svrhniki za gospode
(fina roba, netiskano blago) počenski
od gl. 12.— više.

(4-4)

Vrhu tega se zdelujejo obleke
iz v zalogi se nahajajočega sukna
po izvolyi solidno, brzo in v cenó;
podpisani sprejemlje tudi sukno v
zdelovanje oblek in se priporoča
prav mnogobrojnim naročbam.

**Sigurnim odjemnikom zagotavljam
obleke tudi na mesečne obroke.**

E. Pogorelec,

fotograf v Ljubljani,
kolezdvorske ulice št. 9

priporoča se slavnemu
občinstvu za izdelovanje
raznih fotografij vsake

(4-2) vrste, po
najnižjih cenah.

Podoba dr. J. viteza Blei-
weisa, katerega sem edino
le jaz o priliki 70. let-
nice zadnjikrat fotografiral,
dobiva se pri meni po
30 kr., podoba Jurči-
čeva pa 20 kr.

(4-3)

Gustav Treo,

trgovina s specerijskim,
materjalnim in barvenim
blagom

v Ljubljani, Preširnov trg št. 1.
tik železnega mosta

priporoča svojo bogato oskr-
beno zalogo

**barv, lakov in čepičev
(pinselnov)**

za slikarje, mazilce in
lakirarje.

(5-4)

Vnanja naročila se točno
in v ceno izvršujejo.

Železna trgovina

na drobno in debelo

Joh. Nep. Achtschina

(prej Sp. Pessiacka)

Ljubljana, Gledališke ulice 8.

Zaloga hranilnih ognjišč vsake vrste, peči, ki se dado regulirati, okove pri stavbah in za razno hišno orodje, vsakovrstno delavno orodje za delo v zemlji pri zidanji železnic in cest, traverze, cement in debel papir za strehe, kakor tudi vsakovrstno železo in železno blago in kuhinjsko orodje.

Najboljše vrste plugov. Cementirske priprave in cementirane tehtnice, mere in uteži. Velika zaloga železnih in prav dobro pozlačenih nagrobnih križev in spomenikov. Velika zaloga rodnih žag in pil z garancijo.

Prevzemajo se vsa ključavničarska dela, kakor ognjišča, železni okovi pri stavbah, ograje, vrata itd.

Zaloga

c. kr. priv. svinčene in cinkove belobe in kemičnih barv iz fabrike CONCORDIA v Hrastniku.

Samo pri meni se prodajajo EKSTINKTERJI „Patent Beyhl“, tako imenovani priručni in prenesljivi samodelujoči, ogejn hitro gaseči aparati.

Cenilniki in risarije se drage volje razpošiljajo.

(12—7)

M. Neumann-ova

velika zaloga narejenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Velik izbor ženskih oblek.

V Ljubljani, Slonove ulice št. 11.

(4—3)

Dunajskega „Zvona“ letniki 1877., 1878. in 1880. se še dobivajo po 2 gld. 50 kr. Vsi drugi tečaji so pošli, tudi se ne hranijo več posamezne številke. Isto tako so na prodaj „Boris Mirans Gedichte“ po 50 kr. pri podpisnem.

(8—3)

Jos. Stritar,

Wien VIII. Lange Gasse 44.